Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia: BRAŞOVU, piaţa mare Nr. 22
Scrisori nefrancate nu se primescu. Manuscripte nu se retrimitu!
Birourile de anunciuri: Brasovu, piaţa mare Nr. 22
Inserate mai primesce în Viena Rudolfu Mosse Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Daube & Schalek, Alois Herrd & M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger Ad. ou Mezei Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulu inserţiuniloru; o seria garmondu pe o colona 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicari mai dese după tarifa şi învoiala.
Reclame pe pagina III-a o sereia 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ)

„Gazeta" ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe unu anu 12 fl., pe sése luni 6 fl., Pe trei luni 3 fl.
Pentru România şi străinătate: Pe unu anu 40 franci, pe sése luni 20 franci, pe trei luni 10 franci.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectori.
Abonamentulu pentru Braşovu: la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulu I.: pe unu anu 10 fl., pe sése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusulu la casă: Pe unu anu 12 fl. pe sése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. séu 15 bani.
Atâtu abonamentele câtu şi inserţiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 176.—Anulu LIII. Braşovu, Duminecă 5 (17) Augustu 1890.

Din causa sf. sĕrbători de Luni, diarulu nu va apăre până Marţi séra.

Procesulu de pressă

alu

„Gazetei Transilvaniei"

(Coresp. part. a „Gaz. Trans.")

Clusiu, 3 (15) Augustu a. c.

Dorinţa fierbinte a foilorŭ şoviniste ungurescĭ s'a împlinitŭ. Juriulŭ din Clusiu a pronunţatŭ erĭ din nou unŭ verdictŭ de osîndire împotriva „Gazetei Transilvaniei"!

Vĕ voiu da o mică icónă despre cele ce s'au petrecutŭ erĭ, în 2 (14) l. c. în sala tribunalului de aicĭ.

Se aştepta cu încordare de amêndouĕ părţile resultatulŭ procesului de pressă intentatŭ „Gazetei".

Interesulŭ Românilorŭ era firescŭ. Ei simţiră, că acusaţiunea procurorului din Têrgulŭ-Mureşului e îndreptată totodată şi în contra nisuinţelorŭ lorŭ drepte pentru egala îndreptăţire. Ér în ce privesce pe contrarii noştri, şi mai alesŭ pe şoviniştii din Clusiu, ei ardéu de nerăbdare de a vedé întărite din nou printr'unŭ verdictŭ alŭ juraţilorŭ ideile lorŭ despre atotputernicia statului şi a partidei, care-lŭ ocârmuesce.

Am vĕdutŭ în sala tribunalului fruntaşĭ românĭ, preoţĭ, mirenĭ veniţĭ din multe părţĭ anume pentru acestŭ procesŭ, dintre carĭ unii au venitŭ şi cu soţiile lorŭ, nu spre puţină mirare a publicului maghiarŭ din Clusiu. Românii din Clusiu încă au luatŭ parte în numĕrŭ mare, cu tóte că trebue cu durere sĕ mărturisimŭ, că cei din afară i-au întrecutŭ de astădată.

*

Pertractarea s'a începutŭ la órele $9^1/_4$. Tribunalulŭ a fostŭ compusŭ din d-lŭ Bela *Szász*, care a înlocuitŭ pe preşedintele tribunalului şi din judecţii Emericŭ *Miko* şi Ludovicŭ *Becsek*. Notarŭ a fostŭ Dr. Mich. *Rotarides*. Ca acusatorŭ publicŭ a funcţionatŭ vice-procurorulŭ din Têrgulŭ-Mureşului Dr. Alex. *Iessenszky*. Translatorŭ a fostŭ d-lŭ Dr. Aurel *Isacŭ*.

Acusaţii Dr. *A. Mureşianu*, directorulŭ şi redactorulŭ responsabilŭ alŭ „Gazetei", şi colaboratorulŭ internŭ *Traianŭ H. Popŭ* au luatŭ locŭ împreună cu apĕrătorulŭ lorŭ d. *Iosifŭ Romanŭ* la masa din faţa preşedintelui şi a scaunelorŭ reservate pentru juraţĭ.

Dintre cei 36 juraţĭ chiămaţĭ, s'au presentatŭ numai 14 şi de aceea s'au suspendatŭ pertractarea, pentru ca sĕ se întregéscă numĕrulŭ juraţilorŭ cu alţii. Până ce s'au adunatŭ aceştia, trecură douĕ óre.

*

Pe la $11^3/_4$ s'a constituitŭ juriulŭ care s'a compusŭ din 12 cetăţenĭ ungurĭ din Clusiu.

Sala era îndesuită de publicŭ, care urmărea cu atenţiune mersulŭ pertractărei.

După depunerea jurămêntului din partea juraţilorŭ s'a cetitŭ actulŭ de acusaţiune alŭ procurorului din Têrgulŭ-Mureşului.*)

După acésta preşedintele a adresatŭ prin translatorŭ întrebarea cătră acusaţĭ, décă voescŭ sĕ facă vr'o observare din parte-le.

Dându-se cuvêntulŭ mai întâiu acusatului *Tr. H. Popŭ*, acesta a declaratŭ, că voindŭ a se folosi de dreptulŭ ce-lŭ are a se apĕra în limba sa maternă şi deórece apĕrarea sa în limba română numai atuncia ar avé înţelesŭ, décă ea ar fi pricepută de cătră d-nii juraţĭ, rógă pe d-lŭ preşedinte ca sĕ întrebe pe juraţĭ, décă sciu limba română orĭ ba?

Luându apoi cuvêntulŭ d-lŭ Dr. A. Mureşianu a desfăşuratŭ mai pe largŭ cestiunea importantă şi decisivă privitóre la dreptulŭ de limbă alŭ acusaţilorŭ, de care este strînsŭ legată îndatorirea judecătorilorŭ de-a înţelege limba lorŭ.

Acestŭ dreptŭ de limbă, dise d-lŭ Mureşianu — între altele — este întemeiatŭ pe o lege constituţională ungurésca, pe când dênsulŭ este citatŭ aicea pe banca acusaţilorŭ pe temeiulŭ unei patente împĕrătescĭ absolutistice; domnia sa figuréză dér aicĭ ca *acusatŭ împĕrătescŭ*, pe când colaboratorulŭ sĕu este acusatŭ pe basa unei legĭ ungurescĭ.

Patenta austriacă în Ungaria nu are valóre, acolo numai autorulŭ articililorŭ se trage la rĕspundere; acésta dovedesce, că aicĭ în Ardélŭ ne aflămŭ într'o stare escepţională, că suntemŭ guvernaţĭ cu legĭ absolutistice.

Vorbindŭ apoi despre aceea, că juraţii numai atuncĭ potŭ sĕ facă destulŭ jurămêntului lorŭ, décă vorŭ pricepe de-a dreptulŭ pe acusaţĭ, şi că translatorului nu-i este cu putinţă, de-a mijloci acéstă înţelegere în mĕsura recerută, adauge, că este datorŭ de a cere sĕ se constate relele urmărĭ ale praxei, ce s'a încuibatŭ la tribunale, ca tóte sĕ mérgă numai în limba ungurésca; e datorŭ, căcĭ este redactorulŭ unei foi, care de 53 de anĭ luptă pentru drepturile poporului românŭ.

Este unŭ lucru de totŭ durerosŭ şi cunoscutŭ în tótă ţéra, că ţĕranulŭ nostru românŭ sufere grozavŭ în urma acestorŭ stărĭ de lucrurĭ nefirescĭ. Ţĕranulŭ este astădĭ judecatŭ şi osênditŭ de cătră tribunale într'o limbă, pe care nu o înţelege; acésta este o stare bolnăviciósă şi datorĭ suntŭ prin urmare aceia, carĭ lucră pentru drepturile poporului, ca înainte de tóte sĕ pretindă deplina respectare a dreptului de limbă.

Ni se dice, că putemŭ vorbi românesce, că adecă ne lasă sĕ vorbimŭ ca de graţiă, déră fără de nicĭ unŭ folosŭ, căcĭ nu ne înţelegŭ. Noi însĕ nu voimŭ sĕ cerşimŭ, ci pretindemŭ, ca judecătorii noştri sĕ ne înţelégă limba, căcĭ altcum ce ne folosesce dreptulŭ de limbă?

D-lŭ Dr. Mureşianu desfăşură într'o vorbire, care a produsŭ mare însufleţire în publiculŭ românŭ şi a impresionatŭ adêncŭ şi pe ascultătorii ungurĭ, momentele indicate mai susŭ, declară în fine, că se alătură la cererea consoţului *sĕu* acusatŭ, ca sĕ se întrebe juraţii, décă pricepŭ românesce orĭ nu?

Procurorulŭ într'o vorbire vehementă vrea sĕ dovedéscă, că acestea arŭ fi vorbe góle, căcĭ aicĭ nu e vorba ca juraţii sĕ scie românesce, ci acusaţii sĕ scie unguresce.

Décă ei nu se vorŭ apĕra, dovedescŭ: séu că se simţŭ vinovaţĭ, séu că vreau sĕ joce rolulŭ de „martirŭ."

In fine se miră procurorulŭ, că redactorulŭ „Gazetei", care e de 42 de anĭ, nu voiesce sĕ vorbéscă unguresce.

In urma acestui atacŭ, D-lŭ Mureşianu cere cuvêntulŭ şi rĕspunde dlui procurorŭ cu cuvinte fulminante, că D-sa se simte liniştitŭ în consciinţa sa, deşi nu scie sĕ pledeze unguresce, şi că acésta pentru D-sa nicĭ nu este nicĭ o ruşine, déră este ruşine, ca vice-procurorulŭ la tribunalulŭ supremŭ alŭ unei ţĕrĭ, unde aprópe $^4/_5$ părţĭ a locuitorilorŭ suntŭ Românĭ, sĕ nu scie nicĭ unŭ cuvêntŭ românesce; asemenea a

*) Acestŭ actŭ de acusaţiune îlŭ publicămŭ mai josŭ. Red.

BJ Cluj / Central University Library Cluj

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS."

Dece dile de Haiducia.

(Unŭ episodŭ din anulŭ 1815, în Bucovina.)

(Fine.)

Intunecase tare şi noi mergeamŭ greu preste butucĭ de copacĭ doborîţĭ de vêntŭ şi prin desişulŭ pădurii.

De-odată audimŭ unŭ pocnetŭ de puşcă orĭ de pistolŭ în partea de spre culme şi sunetulŭ puşcăturei se aşternea preste întréga pădure.

Nu dise la acésta nimenĭ nimica, nicĭ steteră locului, ci ca şi când n'ar fi fostŭ nimica, merserămŭ totŭ mai departe.... Iacobŭ, care venia la spatele mele, îmĭ dise:

— „Şcii tu, Tănăsucă, ce puşcătură a fostŭ acésta?"

„Nu, bade Iacobe."

„Vătafulŭ nostru, ca omŭ, ce nu scie ce-i frica — că nicĭ aceea nu-i sci-o, că de dênsulŭ nicĭ plumbulŭ nu se prinde — a rĕmasŭ înapoi, s'a dusŭ acolo unde a puşcatŭ, ca sĕ se socótă, că noi în *acea* parte ne învîrtimŭ. Tu nu scii, da pe plaiulŭ mare s'a înşiratŭ *o poteră*, au adurmicatŭ Nemţii cumva, că suntemŭ pe-aicĭ şi acésta ni-a spus'o cimpoieşulŭ; iară, că potera-i acum pe plaiu, ni-a adusŭ scirea unŭ pĕcurarŭ."

Trecurămŭ o gârlă adêncă, prin care curgea unŭ părăuţŭ; déră o trecurămŭ, numai Dumnedeu scie cum! Ajunşĭ de cea parte de gârlă, o luarămŭ la dealŭ şi lângă unŭ bradŭ grosŭ şi crengosŭ, sub carele era locŭ golŭ bătucitŭ şi largŭ, cum suntŭ de acele prin pădurĭ şi le dicŭ ómenii „bătelistea — lui" Dumnedeu cu noi şi cruce de aurŭ; lângă acelŭ bradŭ ne oprirămŭ şi se aşedară toţĭ la pămêntŭ.

— „Ióne," dise Iacobŭ la o vreme cătră cimpoeşŭ, „hai ghidi s'ar lovi acum aice şi'n liniştea asta a nopţii una de-ale tale, şcii tu; da-i géba, aice-i — *cela*, nu trebue zădărîtŭ."

— „Cela ca cela: i-aşĭ dice eu una că şi lui i-ar plăcé şi-ar mişca din códă şi corniţe; dér — *bîja*, de dincolo dice: (arătândŭ spre plaiu) mai rabdă o ţîră."

Acum sĕ'ţĭ spunŭ, dise tatălŭ meu, ce gândŭ îmĭ venì, când dise Darĭ „pe Tănasă în mijlocŭ!" De-odată, par'că mi-se lumină în capŭ şi-'mĭ venì gândulŭ, ca de-acum 'nainte sĕ mĕ facŭ că'mĭ place a fi cu aceştia şi sĕ le şi spunŭ, că nu m'aşĭ mai duce dela ei. Vĕdendu-mĕ decĭ — socotii eu — Darĭ şi ceilalţĭ aşa, credendŭ ei, că eu m'am domesticitŭ la ei, m'or slăbi pe'ncetulŭ din pază şi eu capătŭ apoi prilejŭ sĕ dau de cărarea spre casă. Gândulŭ acesta, deşi tótă grija nu mi-o luà dela inimă, într'adevĕrŭ mĕ înveselì cât-va, căcĭ îmĭ dete nădejde sĕ scapŭ dintre „smeii" iştea, cum îi numì căpitanulŭ lorŭ, Darĭ, pe carĭ adĭ mâne — căcĭ şi potirea acum era pe-acolea — i-orŭ duce la furcĭ, séu cum Domne feresce-ne! le dicŭ pe aicea: *draiholţŭ*.

Se audì sunândŭ prin frunde uscate. Venitŭ acelŭ sunetŭ pe malul de dincolo alŭ gârlei, ce-o trecuserămŭ, audirămŭ ca dândŭ de douĕ-orĭ cu muchea toporului, déră nu tare, în copacĭ, unulŭ din cestĭ de aicea rĕspunse cu o lovitură, şi doi din ei merseră într'acolo, de unde se audiră loviturile. In curêndŭ venì Darĭ.

— „Ce-i pe acolo?" îlŭ întrebà Iacobŭ.

— „Ce sĕ fiă?" rĕspunse Darĭ. „Ia, „babe— caie" şvăbeştĭ, de care le scimŭ noi amŭ pe de-arostŭ. Cu de aceste jucării nu se prinde Darĭ şi fraţii lui. Din clopotniţa Solcii dintre cătane amŭ trecutŭ şi ei proştii socotŭ, că aicea în largulŭ nostru ne-orŭ prinde ca pe nisce becisnicĭ? Ce ni-a spusŭ Bordianulŭ sciam eu şi dela alţii, că cine din creştinii noştri ni-i duşmanŭ şi cui din ei amŭ făcutŭ noi vr'unŭ rĕu? Decĭ ce numai se aude în satŭ, am eu cine sĕ-mĭ spue."

Gândì puţinŭ şi apoi dise:

— „Aveţĭ ceva în ploscĭ, că într'a mea'i secetă."

— „Este", dise unulŭ, „ni-a adusŭ Costea pĕcurarulŭ, când vĕdŭ pêcla de ómenĭ venindŭ spre plaiu, par'că la noi e — hram", dise cu rîsŭ şi dede plosca lui Darĭ, carele după-ce trase din ea, o dĕdŭ altuia, şi acesta mai departe pe rêndŭ la toţĭ.

— „Daţĭ şi lui Tănăsucă", dise Darĭ, şi apoi urmà: „Se apropiă Sântă-Măria, vĕ aduceţĭ aminte ce ni-se întêmplà cam pe astă vreme, când, totŭ aşa ca astădĭ, mânară Nemţii pe bieţii ómenĭ pe din dosŭ de „Dealulŭ lui Vodă"*) ca sĕ prindă iepurĭ cu — sare pe códă?"

— „Da", rĕspunseră mai mulţĭ, ĕră unulŭ adause: „Şi Sandu Olariulŭ, cu-

*) Unŭ dealŭ deasupra opidului Solca. — Ref.

rĕspunsŭ şi la celelalte atacurĭ ale procurorului, fiindŭ de repeţite-orĭ întreruptŭ de strigările de „bravo“ ale publicului românŭ, aşa încâtŭ preşedintele a ameninţată că va ordona sĕ se deşerteze sala, décă se vorŭ mai repeţi menifestaţiunile.

Astădĭ încă nu potŭ sĕ vĕ dau unŭ raportŭ amĕnunţitŭ, deórece materialulŭ acestui procesŭ e fórte mare; vĕ voiu schiţia însĕ numai fórte pe scurtŭ cele ce au decursŭ mai departe.

Tribunalulŭ a refusatŭ a adresa juraţilorŭ întrebarea privitóre la cunoscinţa limbei române, ĕră acusaţii au cerutŭ voiă de a face declarare finală în privinţa acésta.

Intru aceea s'a suspendatŭ şedinţa pe $^1/_2$ óră. Redeschidĕndu-se şedinţa, d-lŭ advocatŭ I. Romanŭ a stăruitŭ pentru inrotularea doveḑilorŭ; cererea sa însĕ, deşi destulŭ de motivată, s'a respinsŭ de cătră tribunalŭ.

A urmatŭ apoi pledoaria. Procurorulŭ substitutŭ dlŭ Jessenszky a vorbitŭ 2 óre întregĭ, variândŭ temele ce le cetimŭ ḑilnicŭ în foile maghiare, şi a vorbitŭ cu multă vehemenţă în contra ḑiariştilorŭ şi a celorŭ ce luptă împreună cu ei.

După discursulŭ procurorului, ambii acusaţĭ facŭ declararea, că constrînşĭ de împrejurările faptice se vĕdŭ siliţĭ a renunţa la apĕrare, dér ce privesce legea şi formele lorŭ, sĕ vorbéscă apĕrătorulŭ.

Urméză vorbirea d-lui apĕrătorŭ advocatŭ *Iosifŭ Romanŭ*, care cu argumentele cele mai puternice rĕstórnă tóte afirmările procurorului.

După replica procurorului şi duplica apĕrătorului urméză resumatulŭ preşedintelui şi punerea întrebărilorŭ cătră juraţi.

Juraţii se retragŭ în sala de consultare la $7^1/_2$ óre séra; după o $^1/_2$ óră se reîntorcŭ în sală şi preşedintele lorŭ prof. de univ. Dr. Fabinyi enunţă verdictulŭ, care în tóte punctele declară pe acusaţĭ de vinovaţĭ.

După acésta procurorulŭ cere, ca acusatulŭ T. H. Popŭ sĕ fiă condamnatŭ la 3 anĭ închisóre de statŭ şi câte 450 fl. amendă, ér redactorulŭ Dr. A. Mureşianu la 10 lunĭ arestŭ.

Tribunalulŭ retrăgĕndu-se, după consultare de $^3/_4$ óră, enunţă sentinţa, după care *T. H. Popŭ* este condamnatŭ la *1 anŭ închisóre de statŭ* şi 100 fl. amendă, ér redactorulŭ *Dr. Mureşianu* la *6 sĕptĕmanĭ arestŭ.*

Acusaţii insinuă nulitate.

Aşa s'a încheiatŭ acestŭ procesŭ remarcabilŭ.

Etă actulŭ de acusaţiune alŭ procurorului ungurescŭ:

Onoratŭ tribunalŭ de pressă ca curte cu juraţĭ!

In fóia cuotidiană „Gazeta Transilvaniei“, ce apare în Braşovŭ sub redigiarea responsabilă a locuitorului din Braşovŭ Dr. Aurel Mureşianu, şi adecă în Nr. 40 dela 20 Februarie (4 Martie) 1890, care s'a tipăritŭ în Tipografia A. Mureşianu, a apărutŭ în rubrica „Scirile ḑilei“ o notiţă întitulată „Zuckerfabrick Botfalu“, fără semnătură de nume, ce se alătură în traducere autentică. Conformŭ cuprinsului acestei notiţe, ḑiarele „Kolozsvár“ şi „Magyarsag“, carĭ aparŭ în Cluşiu sub numele acesta, au dojenitŭ pe direcţiunea fabricei de zaharŭ din Bodŭ, din causă că pe sigilulŭ fabricei pentru indicarea firmei fabribei folosesce astfelŭ de litere iniţiale, carĭ corĕspundŭ întitulării în limba germană a fabricei. Pentru acésta „naivulŭ „Magyarság — ḑice notiţa — strigă cu îngâmfare: Nix dajos! şi apoi recomandă: ca direcţiunea fabricei sĕ vorbéscă maghiaresce aicĭ în „Maghiria.“ „Dóră“ — continuă notiţa — „nu vorŭ fi mâncatŭ bureţĭ cei dela fabrică sĕ facă pe chefulŭ jupânilorŭ dela Cluşiu.“ Pentru-că ḑice „acestŭ pămêntŭ nu e maghiarŭ şi nicĭ Maghiariă nu este acestŭ statŭ, asta s'o scie usurpatorii, ci e alŭ tuturorŭ naţionalităţilorŭ deopotrivă.“

Mai departe, aceeaşĭ fóiă a publicatŭ în Nr. 72 dela 29 Martie (10 Aprilie) a. c. în fruntea ei, sub titula „Braşovŭ 28 Martie“, fără subsemnătură de nume, unŭ articulŭ, ce se alătură aicĭ în originalŭ şi în traducere autentică, susţiindŭ, că nicăirĭ nu se comite mai multŭ abusŭ cu cuvêntulŭ „libertate“ ca în Ungaria, apoi continuă astfelŭ:

Aci, adecă în Ungaria, naţiunile concretisate, care constituescŭ acestŭ statŭ, suntŭ împărţite, prin usurpare şi volniciă, prin sĕvîrşirea celui mai nerusinatŭ abusŭ de cuvêntulŭ „libertate“, în douĕ părţĭ: în o minoritate privilegiată, ai cărei conductorĭ au libertatea de a'şĭ permite totŭ felulŭ de nedreptăţirĭ, şi în o maioritate aservită, despoiată aprópe de orĭ-ce drepturĭ; cu alte cuvinte, domnescŭ şi poruncescŭ unii, ér mulţimea servesce... domnĭ şi poruncitorĭ politicĭ deoparte, şi sclavĭ politicĭ de altă parte.

Privilegiaţii dela putere, ca sĕ nu'şĭ pérdă posiţia lorŭ strălucită, ce au usurpat'o şi o monopoliséză de douĕ-ḑecĭ de anĭ, sub eticheta liberalismului falsŭ, au îngreuiatŭ anŭ de anŭ lanţurile, în carĭ au aruncatŭ massele, ca sĕ le póte esploata, şi ca unii, carĭ se temŭ de adevĕrata libertate, o paralisézā prin legĭ nedrepte şi prin ordonanţe despotice.... înfundă temniţele cu cei carĭ strigă după libertate, îi suspiţionéză, îi calumniéză şi îi denunţă.

Ba abusulŭ de putere... merge până a opri pe cetăţénŭ sĕ trăiéscă şi sĕ'şĭ créscă copiiĭ aşa, precum îi vine lui la socotélă, precum cerŭ interesele familiei şi naţiei sale.

Astfelŭ „puternicii“ privilegiaţĭ, carĭ domnescŭ şi poruncescŭ, au înlocuitŭ libertatea cu *siluirea legală*, aducêndŭ legĭ şi disposiţiunĭ duşmanóse naţiunilorŭ, carĭ constituescŭ statulŭ, duşmanóse desvoltării lorŭ spirituale, morale şi politice-naţionale....

Abusulŭ de putere alŭ acelora, carĭ au degradatŭ statulŭ la trépta de unéltă, pentru a-sĭ păstra posiţiunea lorŭ privilegiată, a adusŭ lucrulŭ acolo, că aḑi maioritatea poporaţiunei e în adevĕrŭ tractată ca prisonerā....

Nu numai, că 'i-se 'nchidŭ aceleia porţile culturei, oprind'o a'şĭ ridica şcóle medii fiă măcarŭ pe banii ei proprii, ca de pildă şcóle medii române la Caransebeşŭ şi Aradŭ; maghiarisândŭ şcólele medii esistente, ca de esemplu gimnasiulŭ românŭ din Beiuşŭ; închiḑendŭ gimnasiulŭ Slovacilorŭ; isgonindŭ limba naţionalităţilorŭ din şcólele de statŭ: ci se uneltesce, ca de pildă la Slovacĭ şi Germanĭ în Ţéra ungurésca, sĕ se scóţă limba lorŭ maternă din sfânta biserică şi sĕ se înlocuiéscă cu o limbă neînţelésă de poporŭ; se impune cu baioneta, de esemplu Slovacilorŭ, preoţĭ duşmanĭ lorŭ; se ordonă maioriţăţii cetăţenilorŭ... ba i-se impune pentru cine sĕ se róge şi pentru cine sĕ nu se róge în sfânta biserică.

Asta-i „libertatea“ şi „egalitatea“, cu care se fălescŭ fără ruşine privilegiaţii dela pufere....

....Sĕ nu uite ....privilegiaţii dela putere, că popórele pretindŭ sĕ fiă ele şi drepturile lorŭ respectate, că nu mai voiescŭ, ca libertatea sĕ le fiă secvestrată şi usurpată....

Prin asemenea acte de ignobilă „civilisaţiune“,.... ce privilegiaţii se sbuciumă a le sĕvêrşi ....ca „statulŭ naţionalŭ unitarŭ maghiarŭ“, nu se promovéză progresulŭ, nicĭ bună-starea, nicĭ cultura, pentru-că acestea nu prindŭ rădĕcinĭ, decâtŭ pe pămêntulŭ libertăţii, şi sub libertate nu se póte înţelege dreptulŭ de a apăsa pe celŭ mai slabŭ, ci dreptulŭ de-a se mişca liberŭ cetăţĕnulŭ şi neîmpedecatŭ, şi a se ţiné sémă şi de drepturile altora.

Acesta-i unŭ adevĕrŭ, pe care, cum vedemŭ, nu-lŭ potŭ nega nicĭ privilegiaţii, ...carĭ pentru a-şĭ păstra posiţiunea lorŭ escelentă au mersŭ şi mergŭ cu abusulŭ până a face din maioritatea poporaţiunei unŭ sclavŭ politicŭ — o stare din care resultă şi sclăvia spirituală, şi morală, şi economică.

....In popórele acestui statŭ se deşteptă consciinţa, că cu aurora seculului viitorŭ se ivesce şi ḑiua libertăţii generale.

Cuvintele notiţei întitulate „Zucherfabrik Botfalu“ din nr. 40 alŭ numitei foi cuotidiane: „Pămêntulŭ acesta nu este maghiarŭ, nicĭ Maghiariă nu este acestŭ statŭ, asta s'o scie usurpatorii, ci e alŭ tuturorŭ naţionalităţilorŭ deopotrivă“, atacă pe faţă caracterulŭ maghiarŭ alŭ patriei nóstre, care se baséză pe starea de dreptŭ publicŭ stabilită prin articululŭ de lege 44 dela 1868, şi pe membrii naţiunei maghiare, care alcătuesce statulŭ, nu numai că în modŭ ameninţătorŭ îi numescŭ usurpatorĭ, ci aţîţă la ură şi pe poporaţiunea de altă limbă pe care o contrapune Maghiarilorŭ, o aţîţă în contra acelei instituţiunĭ cardinale a constituţiunei nóstre, că ea este maghiară, precum aţîţă în contra poporaţiunei maghiare a ţĕrei, înfăţişândŭ drepturile acestora basate pe lege ca ridicule şi, precum se pare din cuprinsulŭ notiţei, ca neîndreptăţite. Acéstă faptă constitue agitaţiunea contra naţionalităţii prevĕḑută în codulŭ penalŭ § 172 alinea a doua.

Pasagele citate mai susŭ din articululŭ apărutŭ în nr. 72 alŭ numitei foi sub titlulŭ „Braşovŭ 28 Martie“ însĕ atribue unei părţĭ a naţiunei politice ungare, adecă „privilegiaţilorŭ“ Maghiarĭ o asemenea procedere, ca şi când acésta prin nenumĕratele abusurĭ de usurpare şi forţă s'ar nisui sub masca „libertăţii“ şi a „egalităţii“, ca nu numai în privinţa politică, ci şi în privinţa spirituală, morală şi economică sĕ facă sclavă pe maioritatea locuitorilorŭ acestei ţĕrĭ, pe carĭ îi pune faţă în faţă cu Maghiarii privilegiaţĭ şi cărei sclăvii îi va face unŭ finitŭ odată deşteptarea consciinţii de sine a popórelorŭ.

Cuprinsulŭ pasagelorŭ amintite suntŭ cu totulŭ de natură de-a aţita partea mai uşorŭ de amăgitŭ a singuratecelorŭ naţionalităţĭ la ură în contra „privilegiatei“ naţiunĭ maghiare. Acéstă faptă involvă asemenea delictulŭ prevĕḑutŭ în codulŭ penalŭ § 172 alinea a doua.

Deórece în urma cercetărei făcute de tribunalŭ ḑiaristulŭ şi locuitorulŭ din Braşovŭ Traianŭ Popŭ a declaratŭ, că elŭ este autorulŭ ambilorŭ articulĭ şi aşa şi alŭ esţresiunilorŭ înşirate mai susŭ din ambii articulĭ, şi deórece a luatŭ asupra'şĭ şi rĕspunderea pentru acestea, îlŭ acusŭ în publicŭ, ca pe autorulŭ amintitelorŭ espresiunĭ pentru delictulŭ de agitare prevĕḑutŭ în §. 172 al. 2 alŭ cod. pen. şi comisŭ pe calea pressei şi totodată pentru cuprinsulŭ punibilŭ al publicaţiunilorŭ amintite, pe temeiulŭ § 34 punctŭ b alŭ patentei împĕrătescĭ austriace dela 27 Maiu 1852, care a rĕmas aicĭ încă în vigóre, acusŭ şi pe Dr-ulŭ Aurel Mureşianu ca pe redactotulŭ responsabilŭ alŭ numitei foi cuotidiane şi rogŭ cu stimă pe On. presidiu alŭ tribunalului de pressă, ca curte cu juraţĭ, ca sĕ binevoiéscă şi spre rĕsplătirea faptelorŭ cuprinse în actulŭ meu de acusaţiune sĕ stabiléscă ḑiua pentru pertractarea procesului şi sĕ citeze pentru acéstă ḑi pe acusaţĭ, însciinţându-mĕ despre acésta şi pe mine.

Tĕrgulŭ Mureşului, 24 Iulie 1890.

Vita Sándor
procurorŭ reg. sup.

---

mătrulŭ tĕu din Clitŭ, venì şi ne spuse, că li-a poruncitŭ domnii din Solca Arborenilorŭ, Clitenilorŭ şi Solcanilorŭ sĕ'şĭ iée sare pentru códa iepurilorŭ“ — aice rîse — „şi sĕ vie sĕ ne“ — rîse ĕră, — „noi şedeamŭ pe vêrfulŭ lui „Vodă“ şi ne uitamŭ la vitejia şi hătria ştaipucilorŭ ce se'nvêrtiau printre norodŭ colo pe uliţele Solcii.“

— „Da eu ce făceamŭ atuncea?“ întrebă cimpoeşul la carele tocmai atuncia ajunsese plosca.

— „Ce făceai tu?“ ḑise cela. „D'apoi ţie-ţĭ crăpa cimpoiulŭ de cele de-ale tale şi de ale nóstre; parcă aşişĭ chemai anume potera sĕ urce la noi în vîrfulŭ dealului.

— „Aşa-i“, ḑise Dariĭ, „şi-apoi, ca sĕ nu stricămŭ plimbarea Nemţilorŭ la bîtca lui „Vodă, unde ḑice, că Ştefanŭ Vodă, ce-a făcutŭ mănăstirea Solcii, când venia cu glóta sa la mănăstire şi era ḑi frumósă, se suia cu toţĭ ai sĕi, cu Dómna, cu copii şi cu cei marĭ ai ţerei ce veniau cu elŭ, pe vêrfulŭ acelui munte şi-'şĭ petreceau acolo susŭ, credŭ că nu şi fără unŭ paharŭ de Cotnariu de celŭ — domnescŭ, şciţĭ cam de-acela la care anţărţĭ, colo la Bogdănescĭ, cu grea inimă se uita ciocoiulŭ, că îlŭ sloboḑimŭ din antalaşŭ pe gârliciulŭ nostru şi ne umpleamŭ cu el şi ploscile. Ca sĕ nu stricămŭ, ḑicŭ plimbarea domnilorŭ la vêrfulŭ celui munte, ne luarămŭ hăisa la vale şi trecurămŭ prin mijloculŭ Solcei spre Părteştii de susŭ, unde ne ospătarămŭ ómenii frumosŭ şi de unde apoi, ca sĕ trecemŭ dincolo, la chiaburulŭ armanŭ din Baia, o luarănŭ pe de-antregu pe din susŭ de Cacia, unde cătră séră auḑirămŭ în pădure unŭ copilŭ plângêndŭ şi ţipândŭ.

— „Ai făcutŭ şi tu Ióne atuncea una ca ḑece“, îlŭ întrerupse aicea Iacobŭ; „eu unulŭ n'o făceamŭ.“

— „Că am gogolitŭ copilulŭ, ce se vedea, că e de domnŭ“, urmà Dariĭ, „şi-l dusei în braţe prin mijloculŭ Cacichei la părinţii sĕi, unde aflândŭ dela nişte băeşĭ, ce'i întêlnisemŭ, alŭ cui e copilulŭ, mersei la casa părinţilorŭ lui şi acolo între mai mulţĭ domnĭ şi dómne, carĭ veniseră sĕ afle ce întêmplare e cu copilulŭ, ce auḑiră, că s'ar fi perdutŭ, dedei copilulŭ pe mâna părinţilorŭ lui şi mĕ întorsei iară nóptea pe întunerecŭ la voi*) de unde apoi, trecêndŭ peste tarniţa *Stirigóiei*, învĕţarămŭ a doua nópte la Baia pe hoţulŭ de ciocoiu, cum sĕ-şĭ deşerte, ce s'a umplutŭ cu — habăuca. Déră haideamŭ“, sfêrşi Dariĭ, „sĕ-i lăsămŭ pe cei cu dorulŭ sĕ ne vaḑă, mai cu pofta 'n sînŭ.“

Se sculară toţĭ, Dariĭ o luà înainte, mie ḑicêndu-mĭ sĕ-i urmezŭ, şi ceilalţĭ după noi. Trecurămŭ prislopulŭ şi coborându-ne la părăulŭ Dragoşa, merserămŭ pe elŭ până unde dă în rîulŭ Moldoviţa, acolo poposirămŭ până la crepatulŭ de ḑi, ca sĕ vedemŭ ceva, pe unde ar fi adecă acelŭ rîu de trecutŭ.

Ilŭ trecurămŭ şi ne urcarămŭ în muntele numitŭ „Dealulŭ lui Vasile“, acolo ne ospĕtară baciulŭ şi ciobanii unei stâne din Vama, fără a arăta câtŭ de puţină frică de noi séu codire de a ne ospĕta cu ce avură mai bunŭ. Nu auḑiamŭ altă vorbă dela ai noştri cătră ceia, şi dela aceia cătră ai noştri, decâtŭ bună, ca când amŭ fi noi nisce cunoscuţĭ, ba chiar prietinĭ vechĭ cu dênşii şi amŭ venitŭ la ei în ospeţiă.

Acolo rĕmaserămŭ ḑiua întrégă, aducêndu-ne unŭ pĕcurarŭ, ce'lŭ trămise Dariĭ, o ploscă harnică de rachiu dela crîşma din Frumosu, iară Bordeianu ḑicêndu-ne din cimpoiu, de par-că ascultau şi copacii dinprejurulŭ nostru.

Desŭ diminéţa a doua ḑi plecarămŭ de-acolo, grijiţĭ cu merinde destulă dela stână, şi ne rĕsărì sórele dincolo de apa Moldovei. Era într'o Sâmbătă. Ne coborîrămŭ pe dincolo de apa Moldovei la vale. Ne întêlniamŭ cu ómenĭ ce mergeau orĭ la vite, orĭ la pădure; ei ne vedeau înarmaţĭ şi aşa mulţĭ la unŭ locŭ, dér nu se feriau de noi. Ne deteră bineţe nouĕ, şi noi lorŭ, unii adăugau cătră Dariĭ şi numele „bade Ióne.“ —

Séra trecurămŭ pe lângă satulŭ Valea-

*) Lucru adevĕratŭ: acelŭ copilŭ, ca de patru anĭ, era alŭ unui impiegatŭ dela salinele din Cacica, ce luându-se cu alţĭ copii de băeşĭ după fragĭ, ceia ca copii nicĭ habarŭ n'aveau, că acesta rĕmase undeva prin pădure şi copilul în loc sĕ iasă din ea, se dusese totŭ mai adêncŭ. Dândŭ Dariĭ cu ai sĕi de dênsulŭ, îlŭ luà şi'lŭ duse în aprópea Cacică şi aflândŭ alŭ cui e, îlŭ dete părinţilorŭ cu cuvintele: „Alŭ Dvóstrĕ-i copilulŭ? V'a datŭ Dumnedeu copii, aveţĭ grije de ei; io-sŭ—Dariĭ.“ Ḑise şi lăsà şi pe părinţĭ şi pe cei cu ei ca trăsniţĭ de fulgerŭ. — Acelŭ copilŭ fŭ între anii 1860 şi 70 repausatulŭ controlorŭ de saline din Cacica, *Peşke*, si fiindŭ elŭ mai nainte de acéstă slujbă din Cacica mandatorŭ la Vama, îmĭ povesti singurŭ întêmplarea, cum îlŭ găsì Dariĭ în pădure şi'lŭ aduse în braţe la părinţii sĕi; ĕră fiulŭ sĕu Alexis—„Olasiu“ Peşke, ce fŭ adjunct d Pretură în Rădăuţĭ şi murì la Cernăuţĭ, sciindŭ şi elŭ de episoda acésta a tătâne-sĕu, mi-o povesti şi elŭ, mie şi altora. — Ref.

Revista politică.

Dinăuntru. Guvernulŭ din Pesta şĭ-a pusŭ în gândŭ, *sĕ facă imposibilă activitatea românéscă a ḑiarelorŭ nóstre.* Intenţiunea guvernului se ivesce fórte lămuritŭ din mĕsurile lui despotice şi din articulii foilorŭ ungurescĭ, în care se ḑicea în ḑilele trecute, că acestorŭ foi nu li-se facŭ procese de pressă pentru articulii politicĭ, în carĭ se facŭ agitaţiunĭ antidinastice prin idolatrisarea lui Kossuth, agitaţiunĭ în contra unităţii monarchiei prin atacarea continuă a armatei comune, agitaţiunĭ în contra naţiunilorŭ nemaghiare prin batjocorirea limbei şi naţionalităţii lorŭ; li-se facŭ însĕ procese ḑiarelorŭ românescĭ, fiindcă arată nedreptăţirile şi suferinţele ce le îndură poporulŭ românŭ din partea guvernului, fiindcă luptă pentru drepturile acestui poporŭ. Intenţiunea guvernului e, sĕ facă imposibilĭ pe aceia, carĭ au curajulŭ bărbătescŭ de a cere dreptate şi libertate, egală îndreptăţire pentru poporulŭ românŭ, care a jertfitŭ şi jertfesce banĭ şi sânge pentru susţinerea acestui statŭ. Condamnarea directorului fóiei nóstre şi a colaboratorului ei e cea mai puternică dovadă, că Românului, pentru serviciile şi jertfele sale aduse patriei, i-se mĕsură nu cu dreptate, ci cu paragrafĭ, carĭ îi deschidŭ uşile temniţei. Şi când se deschidŭ uşile temniţei celorŭ carĭ luptă pentru libertatea cea adevĕrată şi pentru egala îndreptăţire a poporului românŭ, pentru curmarea suferinţelorŭ lui, atuncĭ deschidŭ uşile temniţei întregului poporŭ românŭ, căcĭ în articululŭ incriminatŭ s'a arătatŭ starea tristă, în care e adusŭ acestŭ bravŭ şi bunŭ poporŭ de cei carĭ îlŭ batjocurescŭ şi nedreptăţescŭ.

Dinafara. Foile austriace vorbescŭ despre o *întêlnire a împĕratului Austriei cu împĕratulŭ Germaniei* în castelulŭ Rohnstock din Silesia prusiană. Se mai spune, că la acéstă întêlnire ia parte şi *regele Saxoniei.* Întêlnirea va fi la 17 Septemvre n. cu ocasiunea manevrelorŭ germane va avé unŭ caracterŭ strictŭ confidenţialŭ şi de aceea se va evita orĭ-ce manifestaţiune publică mai mare. De-odată cu acésta întêlnire a monarchilorŭ, va fi şi o *întêlnire* între cancelarul german *Caprivi* şi între ministrulŭ de esterne austriacŭ *Kalnoky* în castelulŭ contesei Schweintz în Hausdorf din imediata apropiere a castelului Rohnstok. In suita împĕratului germanŭ va fi afară de cancelarulŭ, şi şefulŭ statului majorŭ generalŭ alŭ armatei germane, generalulŭ de cavaleriă contele Waldersee, şi alţĭ militarĭ superiorĭ.

Intr'o adunare conservatóre ţinută de curêndŭ în Hóring, *ministrulŭ de rĕsboiu alŭ Danemarcei,* generalulŭ *Bahnson,* dete unele lămuririĭ asupra împrejurărei că ce are de gândŭ Danemarca sĕ facă în casulŭ unui *mare rĕsboiu.* Deórece Danemarca, ḑise elŭ, nu e în stare şĕ'şĭ apere graniţele ţĕrii, de aceea se nasce întrebarea, ce trebue sĕ facemŭ, ca sĕ se recunóscă neutralitatea Danemarcei. După părerea generalului, Danimarca ar avé înainte de tóte sĕ proclame neutralitatea şi sĕ stabilescă în proclamaţiune, ce n'ar puté Danemarca sĕ permită puterilorŭ beligerante. In casŭ când una din aceste puterĭ n'ar respecta condiţiunile, acea putere ar trebui tractată de Danemarca ca inimică. Vorbi apoi ministrulŭ despre fortificaţiile Copenhagei şi Beltei marĭ, prin carĭ Danezii arŭ puté ataca şi împiedeca flotele inimice de a se stabili în acéstă din urmă cale a mării. Din vorbele minisrutlui danezŭ de rĕsboiu deducŭ foile germane şi austriace, că Danemarca în casŭ de rĕsboiu are sĕ închidă strîmtórea mării în favorulŭ Rusiei şi din Marea Ostică sĕ facă o *mare clausum,* ceea ce se intenţiona încă de Ţarulŭ Alexandru I la începutulŭ secolului acestuia. Prin acésta, ḑicŭ foile germane, Danemarca nu mai e neutră, ci se dă de partea contrarilorŭ Germaniei. Cu fortificaţiile Copenhagei s'au cheltuitŭ până aḑĭ, precum a spusŭ ministrulŭ, vr'o 30 milióne, ér pentru fortificaţiile de pe uscatŭ şi pentru armarea lorŭ 15—16 milióne; cu totulŭ s'au cheltuitŭ pentru fortificaţiile maritime şi de pe uscatŭ vr'o 46 milióne.

Principele Ferdinand alŭ Bulgariei, s'a întorsŭ în ţĕrŭ. In Vidin, unde a debarcatŭ principele, a fostŭ primitŭ de miniştri şi de autorităţile civile şi militare. In catedrală s'a oficiatŭ unŭ *Te Deum.* Urmă apoi unŭ banchetŭ. Din Vidin principele cu miniştrii au plecatŭ la Sofia. Aci se va face serviciu divinŭ, ministrulŭ de rĕsboiu va ceti înaintea trupelorŭ unŭ decretŭ, prin care se înaintéză numeroşĭ oficerĭ. Prin întórcerea principelui Ferdinand în Bulgaria s'a datŭ cea mai formală desmintire scirilorŭ, ce le rĕspândiseră unele ḑiare, cumcă principele Ferdinand de Coburg nu se mai întórce în Bulgaria.

Regele României în Viena.

O telegramă din Viena comunică cu data de 14 Augustŭ:

Regele României şi principele moştenitorŭ Ferdinandŭ au sositŭ la ora 7. Majestatea sa a fostŭ primitŭ la gară de cătră personalulŭ legaţiunei române, d. Dumba şi d-na Mavrocordatŭ. Regele aflândŭ că şi arhiducele Albrecht, care se întorcea din lagărulŭ dela Bruck, se găsia în acelaşĭ trenŭ, a mersŭ ca sĕ-lŭ salute.

Majestatea sa şi principele Ferdinand au descinsŭ la hotelulŭ Münich, unde au primitŭ pe contele Kalnoky; audienţa a ţinutŭ douĕ ore. — Regele a visitatŭ exposiţia agricolă. — Séra a fostŭ unŭ prândŭ la care a asistatŭ şi d. Văcărescu, ministru la Viena, Rosetti, ministru la Belgradŭ, şi de Lindheim, consulŭ generalŭ la Viena.

In Ischl, precum se vede din telegrama de mai josŭ, i-s'a făcutŭ Regelui Carolŭ o primire strălucită. Observămŭ cu acéstă ocasiune, că nicĭ Regele Carolŭ nu s'a opritŭ de locŭ în Pesta, ci şĭ-a continuatŭ imediatŭ călĕtoria mai departe.

SCIRILE ḑILEI.

Dr. Aurel Mureşianu, directorulŭ şi *Traianŭ H. Popŭ,* colaboratorulŭ fóiei nóstre, sosescŭ în Braşovŭ mâne, Duminecă, cu trenulŭ acceleratŭ dela $2^1/_2$ óre, după amédĕ venindŭ dela Cluşiu.

***

Nu se 'ncheiă convenţiă. „Românulŭ" scrie: Contrarŭ scirei date, guvernulŭ românŭ nu va întra în tratărĭ cu guvernulŭ austro-ungarŭ pentru a se încheia o convenţiune comercială. Tratativele, décă se vorŭ face, nu vorŭ urma decâtŭ în 1892.

***

Unŭ nou isvorŭ de petroleu s'a descoperitŭ în Mehadia, în curtea locuitorului de acolo Ioanŭ Jeneşanŭ cu ocasiunea facerei unei fântânĭ. Isvorulŭ e fórte bogatŭ de petroleu, şi esploatarea lui are de gândŭ sĕ o ia o societate din Viena.

***

Causă sanitară (?). Cetimŭ în „Luminătorulŭ:" Unŭ medicŭ cercualŭ dintr'unŭ cercŭ alŭ comitatului Timişŭ aflà cu cale sĕ între într'o comună românéscă, ca sĕ afle starea ei „sanitară". A intratŭ apoi şi în şcóla română şi a esaminatŭ, ér la urmă făcêndu-şĭ raportulŭ a constatatŭ, că şcóla e bună, spaţiósă, curată, luminósă etc. numai una e rĕu, că — învĕţătorulŭ „nu scie bine limba maghiară;" mai departe a constatatŭ, că în comună suntŭ câteva ciopóre de oi, acestea când se aducŭ în satŭ pentru d'a fi mulse, — necurăţescŭ stradele prin udulŭ şi gunoirile lorŭ! Va sĕ ḑică: cunoscinţa séu necunoscinţa limbei maghiare, şi oile din satŭ aparţinŭ domeniului higienicŭ; şi décă dascalulŭ nu scie perfectŭ limba maghiară, atuncĭ starea sanitară a comunei nu e bună! éră décă în satŭ suntŭ multe oi — asta este şi mai rĕu! Avisŭ *esecutorilorŭ de dare* şi *lupilorŭ,* ca sĕ pună mâna pe oi; orĭ — proprietarilorŭ de oi: ca sĕ mai trimită vr'unŭ mielŭ séu vr'unŭ caşŭ de brânḑă şi oberşachterului comitatensŭ, că la din contră — intră colera în comitatulŭ Timişŭ.

***

Clericĭ internĭ. Ni-se scrie din Blaşiu: In 15 Augustŭ s'a făcutŭ la Metropoliă alegerea şi primirea de clericĭ internĭ pentru seminariulŭ archidiecesanŭ. Dintre 11 concurenţĭ, au fostŭ primiţĭ 8 inşĭ.

***

Căsĕtoria moştenitorului românŭ. Unulŭ din motivele principale ale călĕtoriei regelui României în strĕinătate e şi cestiunea căsĕtoriei principelui Ferdinand. Indată ce se va desemna principesa, care va fi viitórea soţiă a moştenitorului, se va propune aprobărei corpurilorŭ legiuitóre române, spune „Românulŭ."

***

Studenţĭ românĭ în Berlinŭ. In cursulŭ anului acestuia, la universitatea din Berlinŭ au frecuentatŭ cursurile 14 studenţĭ românĭ.

***

Districtulŭ bisericescŭ reformatŭ din Ardélŭ. O mulţime de preoţĭ şi de mirenĭ, representanţĭ ai districtului bisericei reformate au ţinutŭ în Cluşiu o conferinţă, pe care a convocat'o curatorulŭ de onóre Gotthard Kunn. Mai întêiu se ceti o scrisóre a contelui Gotthard Kunn, în care se califică de volniciă şi atentatŭ procedura consiliului direcţiunei, care a ipotecatŭ averea comunei bisericescĭ şi a districtului elocată în rentă de hărtiă, în valóre de 1,400,000 fl. Apoi Géza Kunn arătà pericolele, carĭ ameninţă biserica sub conducerea actuală. Conferinţa decise unanimŭ, că conventulŭ districtualŭ sĕ ia în apĕrare şi sĕ restitue organismulŭ bisericei protestante contra amestecului conducerei actuale, sĕ păstreze autonomia şi averea singuraticelorŭ comune bisericescĭ şi institute de învĕţămêntŭ, sĕ ia îndĕrĕtŭ averea ipotecată, sĕ reorganiseze consiliulŭ direcţiunei, care s'a prefăcutŭ în partidŭ. Conferinţa alese o comisiune, ca sĕ prelucre unŭ elaboratŭ, care sĕ se trimétă apoi membrilorŭ conventului. La conferinţă au fostŭ de faţă şi membrii din comitatele cele mai îndepărtate; aceia, carĭ au fostŭ împedecaţĭ ca sĕ participe, au declaratŭ, că consimtŭ cu hotărîrile conferinţei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

sacă în Moldova şi maserămŭ în marginea pădurei, între satulŭ Drăceni şi între mănăstirea Slatina. Când după meḑulŭ nopţii sunară clopotile mănăstirei, sărirŭ toţĭ în picióre şi cu dênşii şi eu, şi toţĭ ne făcurămŭ cruce şi ne închinarămŭ spre mănăstire. Dariĭ apoi ḑise:

— „Astăḑĭ e Duminecă, mergemŭ la sfânta mănăstire, la biserică."

Nu-şĭ aprinse nicĭ unulŭ pipa, ci merseră pe rêndŭ la părău şi se spălară şi se peptănară. Făcuiu şi eu aşa. Ascunseră apoi toţĭ desagii şi armele pe după butucĭ, iară la doi le ḑise Dariĭ sĕ rĕmână pe-a colea şi simţindŭ ceva, sĕ alerge unulŭ la mănăstire şi sĕ-i dée de scire.

Eu — *hoţŭ* încă nu eramŭ; şi totuşĭ, mergêndŭ cu Dariĭ şi cu ceialalţĭ, pe când trăgeau la mânăstire clopotele de slujbă, la biserică, par'că mĕ strîngea o frică grozavă de inimă, o frică şi de Dumneḑeu şi de ómenĭ, şi acéstă frică cu atâta totŭ mi-se mărì, cu câtŭ mĕ apropiamŭ de mânăstire şi vedeamŭ ómenĭ îmbrăcaţĭ ca de ḑi sfântă mergêndŭ la biserică. Mĕ miramŭ, că nu ne ḑice nime nimica: se uitau numai la noi; décă eramŭ aprópe de ei, le dedeamŭ orĭ noi lorŭ, orĭ ei nouĕ „bună diminéţa" şi „Dumneḑeu sĕ vĕ ajute încătrău mergeţĭ!" Ei apoi, cum luamŭ eu séma, se apropiau capŭ la capŭ şi'şĭ spuneau ceva în taină.

Aprópe de mânăstire Dariĭ îmĭ băgà ceva în mână şi ḑise:

— „Na sĕ aibĭ de o slujbă şi la discosŭ."

Era o sestacă de cele marĭ şi o grivnă (jumĕtate de sorocoveţŭ).

Ajunşĭ la pórta mânăstirei, toţĭ îşĭ descoperiră capulŭ, îşĭ îndreptară pĕrulŭ, îşĭ tocmiră şi'şĭ îmbumbară sumanele, şi dela pórta mânăstirei şi până'n biserică totŭ crucĭ îşĭ făceau şi ḑiceau: „Dómne iartă-ne şi ne miluesce!"

In biserică, unde acum se începuse slujba, merse Dariĭ înainte şi noi toţĭ după elŭ la uşa stângă a altarului şi dederămŭ unui călugărŭ de câte o liturgiă. Eu cu mare frică spuseiu călugĕrului, cum mĕ chiamă.

In biserică se uitau toţĭ ba la icóne, ba la noi. Luarămŭ şi naforă cu ómenii în rêndŭ după care eşirămŭ din biserică tot cu ómenii în rênd şi Dariĭ şi ceialalţĭ vorbindŭ cu dênşii ca cu nisce cunoscuţĭ, venirămŭ în satŭ, întrarămŭ cu unŭ omŭ în casa lui, dĕdurămŭ toţĭ bineţe gospodinei, ce rĕmăsese acasă, cei mai tinerĭ îi puparămŭ mâna; însĕ cunosceamŭ, că ea biata-i cu sfială de noi şi ne rĕspunde numai ca cu jumĕtate gura.

Dariĭ eşi cu cimpoiaşulŭ nostru afară, poftindŭ şi pe gospodarulŭ de casă cu sine. Nu târḑiu după aceea veniră tustrei, aducêndŭ Dariĭ câte o ploscă în amêndouĕ mânile, ér gospodarulŭ şi cimpoiaşulŭ câte trei-patru pite de grâu. Gospodina scóse din cuptorulŭ, ce până acum era înfundatŭ cu o lespede, o ólă şi o tavă acoperită, şi până puse ea în blide pe masă, ce avea în aceea ólă şi în aceea tavă, veniră vre-o trei-patru ómenĭ şi ei cu óle şi cu traiste de ceva pline şi cu vorbe şi voiă bună, ca şi când ar fi venitŭ ei cu „colacĭ" la nuntă, le puseră pe masă şi, ce nu încăpŭ pe masă, pe vatră şi pe cuptorŭ. Gospodarulŭ de casă mai aduse de afară o scândură lată şi unŭ polobocŭ, făcŭ din aceste lucrurĭ încă o masă şi gospodina acoperind'o cu o faţă de lână, părea într'adevĕrŭ, că'i ca la o nuntă. Ómenii veniţĭ îşĭ descărcară mâncările, ce le aduseră, până şi lingurĭ şi talgere de lemnŭ, şi apoi sĕ veḑĭ — *traiu*! Ospĕţŭ, beutură, şi Bordeianulŭ nostru cu cimpoiulŭ! — Luaiu însĕ séma, că din când în când eşia câte unulŭ de ai noştri afară, ba şi gospodarulŭ singurŭ şi se uitau prin prejurŭ şi apoi ér intrau în casă.

Abia după amédĕḑi, după ce mai umblară ploscele de vre-o câteva orĭ le crâşmă după vinŭ, ne duserămŭ de-aicia neuitândŭ de cei doi tovarăşĭ, ce rĕmaseră în pădure pe lângă lucrurĭ, sĕ luămŭ cu noi de tóte câte ceva şi pentru dênşii.

— „Cum îţĭ place cu noi, Tănăsucă?", mĕ întrebà Dariĭ mergêndŭ spre pădure.

— „Bine, tare bine; mai bine decâtŭ acasă."

— „Nu ţĭ-am spusŭ eu, că nu-i bănui décă-i fi cu noi?"

— „Totŭ cu D-vóstre de acum rĕmânŭ."

— „Aşa", ḑise Dariĭ, „déră, dragulŭ meu, nu numai cum ḑice vorba: „la plăcinte înainte, ér la nevoi înapoi", că vomŭ avé şi de lucru."

Ceia rîseră, ér eu ḑiseiu:

— „N'aibĭ grijă, bade Ióne!"

Se vede, că Darii totŭ nu se nădăjduia pré multŭ în toţĭ ómenii, ce i-a vĕḑutŭ şi l'au vĕḑutŭ astăḑĭ; curêndŭ după ce ajunserămŭ în pădure şi ospĕtară cei doi, încărcarămŭ ale nóstre, eu ér'şĭ desagii cei de piele şi cu lăcatŭ pe ei, şi pornirămŭ hăisa prin pădure la délŭ

Calea ferată de sudŭ. După cum anunță „Presse“, ministrulŭ de comerciu Baross a luatŭ la cunoscință hotărîrea societății austriace a căilorŭ ferate de sudŭ în Ungaria pentru desființarea adaosului de agio la tarifulŭ pentru persóne. Intențiunea este, ca sĕ între în vigóre la 1 Septemvre scăděmêntulŭ tarifului pe liniile societății susŭ numite; pe liniile din Austria ale societății se va introduce la 1 Septemvre tarifulŭ gradatŭ primitŭ și de guvernŭ.

***

Alegere de preotŭ făcută în comuna *Cebza*. Alesŭ a fostŭ d. Paulŭ *Cimponeriu* din Tirnova.

***

Capelă de honvedĭ. Regimentulŭ 21 de honvedĭ din Clușiu și-a cerutŭ permisiunea dela ministrulŭ de honvedĭ, ca sĕ întemeieze o capelă de musică a regimentului, spre care scopŭ a și adunatŭ 30,000 fl.

***

Nenorocire. Mercurea trecută unui Sasŭ din Prejmerŭ i-a apucatŭ mașina de treeratŭ mâna stângă și i-a rupt'o josŭ.

***

Masodontŭ în Crișŭ. In luna trecută nisce pescarĭ au scosŭ din rîulŭ Crișŭ unŭ capŭ de masodontŭ petrificatŭ, de o mărime uriașă. Capulŭ a fostŭ adusŭ în curtea oficiului solgăbirășescŭ, de unde se va trimite museului comitatului Bichișŭ.

***

Focŭ. In Sângătinŭ au arsŭ la 12 Augustŭ n. 7 edificii economice, între carĭ și o șură zidită de nou a proprietarului Ioanŭ Măcelarŭ, dimpreună cu cerealele, carĭ se aflau în ea.

***

Impușcatŭ. De lângă Cohalmŭ ni-se scrie, că în comuna Viscri din comitatulŭ Têrnavei marĭ (Cerculŭ Cohalmului), care comună e locuită în majoritate de Sașĭ, aflându-se în ea numai vre-o 30 familii românescĭ, s'a întêmplatŭ următorul casŭ: In nóptea de 19 Iulie s. v. locuitorulŭ Vasile Dumbravă, plecândŭ de acasă cu scopulŭ ca sĕ iasĕ la câmpŭ la seceră întră în grădina preotului săsescŭ de acolo. Preotulŭ nu era acasă, dér lăsă în locul sĕu ca îngrijitorŭ pe capelanulŭ Iohan Schuster. Acesta simțindŭ, că cineva ar fi întratŭ în grădină, luă pușca și împreună cu unŭ servitorŭ alŭ sĕu urmărì pe bietulŭ V. Dumbravă până în a treia grădină, unde îlŭ împușcă din dosŭ și fórte de aprópe. Nenorocitulŭ numai decâtŭ căděŭ mortŭ. Nevasta lui se duse la seceră, creděndŭ, că și pe bărbatŭ îlŭ va afla acolo, dér îlŭ găsì mai târdiu mortŭ pe cărare lângă unŭ gardŭ. In urma lui au rĕmasŭ 4 copii, între carĭ 3 minorenĭ, carĭ nu suntŭ încă în stare a-și câștiga pânea lorŭ. Casulŭ s'a arătatŭ autorităților competente, carĭ ar fi datóre sĕ purcédă cu cea mai mare asprime cu atâtŭ mai vêrtosŭ, căcĭ, după cum ni-se scrie, în numita comună săsescă asemenea fapte ticălóse nu suntŭ tocmai rarĭ. Astfelŭ mai acum 6 anĭ s'a întêmplatŭ totŭ în acéstă comună, că unŭ Sasŭ a fostŭ găsitŭ mortŭ într'unŭ părĕu cu capulŭ și cu o mână tăiată, fiindŭ apoi îmormêntatŭ fără încunoscințarea judecătoriei. Altă-dată unŭ Românŭ de acolo a fostŭ omorîtŭ din partea Sașilorŭ înaintea cârciumei; asemenea s'a găsitŭ odată mortŭ într'o casă unŭ servitorŭ de Ungurŭ. — Unorŭ asemenea fapte de barbariă trebue sĕ li-se pună odată capĕtŭ.

Corulŭ metropolitanŭ din Iașĭ în Lugoșiu.

Lugoșiu, (3) 15 Augustŭ 1890.

„Corulŭ metropolitanŭ din Iașĭ întru mulțĭ anĭ sĕ trăiéscă, căcĭ venirea lui în orașulŭ nostru sĕrbătóre ni-a adusŭ, și'n sĕrbătóre petrecêndu-lŭ sĕrbătoritŭ sĕ fiă pretutindenĭ, pe unde va merge, pentru isbênda ce-o câștigă cu arta spre fala némului nostru.“

Suntŭ câteva frumóse cuvinte rupte din căldurósa cuvêntare rostită de D-lŭ C. Brediceanu, la plecarea corului cu cunoscutulŭ lui focŭ și avêntŭ naționalŭ.

Dér nu iubirea némului, nu dragostea de a ne ridica în ochii lumei, nu dorulŭ de a fi lăudațĭ și nicĭ setea d'a ni-se recunósce destoiniciile, ci adevĕrulŭ și drépta judecată l'a îndemnatŭ pe energiculŭ apĕrătorŭ alŭ drepturilorŭ nóstre ca sĕ vorbéscă așa cum a vorbitŭ.

Ér décă așa a vorbitŭ, e temeiulŭ, că cu adevĕratŭ corulŭ metropolitanŭ din Iașĭ sĕrbătóre nĭ-a adusŭ, cu arta isbândă a căștigatŭ, Lugoșului cinste i-a făcutŭ și națiunii nóstre i-a agonisitŭ unŭ nou titlu de hărniciă.

Marțĭ în 5 Augustŭ st. n. orașulŭ nostru în óreșcare ferbere aștepta cu nerăbdare sosirea trenului, ér pe sub séră lume multă se îndesa la gară și pe peronŭ.

Trenulŭ sositŭ, corulŭ din Lugoșŭ dirigiatŭ de bravulŭ învĕțătorŭ I. Vidu cu o frumósă și bine esecutată cântare a întêmpinatŭ pe așteptații și dorițiĭ óspețĭ, ér presidentulŭ corului, părintele M. Pocreanu, i-a bineventatŭ în numele corului și alŭ orașului.

D-lŭ *G. Musicescu*, surprinsŭ de primirea ce se face și vĕděndŭ atâta lume română și streină, prin puține și adêncŭ simțite cuvinte, arătândŭ însemnătatea cântecelorŭ nóstre naționale, a mulțumitŭ pentru primirea neașteptată, de care a fostŭ învrednicitŭ.

Puternicele „sĕ trăiéscă“, cu care corulŭ metr. a fostŭ primitŭ, adesŭ se repetară, și'n urmă cu toții, în trăsurĭ și pe picióre, au pornitŭ în grădina hotelului „Concordia“, unde a fostŭ arangiată o masă comună, la care au cinatŭ óspeții, comitetulŭ de primire și alte persóne însemnate în sunetulŭ musicii. După cină a urmatŭ încuartirarea, căutată și cu multă grijă alésă din partea comitetului de primire.

Pe Joi, 7 Aug. st. n., a fostŭ anunțatŭ primulŭ concertŭ în grădina Otelului „Concordia“.

In acea ḑi însĕ la s. liturghiă a cântatŭ lăudatulŭ corŭ înființatŭ și instruitŭ de amabila și harnica d-nă *Helena Dobrinŭ* cu acuretață și precisiă vrednică de orĭ care conducĕtorŭ de corŭ. Nu numai Lugoșienii și Caransebeșienii, care au ascultatŭ acest corŭ, ci și însușĭ d-lŭ G. Musicescu s'a vĕḑutŭ îndemnatŭ a da lauda meritată conducĕtórei și coriștilorŭ. Scopul, pentru care a cântatŭ corulŭ din Lugoșiu și pentru care au fostŭ învitate corurile din jurŭ, era, ca sĕ se deie prilegiu d-lui G. Musicescu și trupei D.-Sale de a asculta și de a se convinge, că într'adevĕrŭ în Banatŭ se cultivă din destulŭ musica și cântarea.

Séra apoi ómenii mereu se adunau în grădină și lumea tescuită era, când băieții corului în costume naționale și în urmă bărbații doi câte doi se suiră pe podiu în aplausele și strigătele de „sĕ trăéscă“ ale publicului mișcatŭ de frumósa presentare.

Și publiculŭ dela esecutarea celui dintêiu punctŭ alŭ programului a trebuitŭ sĕ se convingă, că i-s'a datŭ prilegiu sĕ asculte unŭ corŭ destoinicŭ, cu vocĭ frumóse, pline și bine esercitate, condusŭ de unŭ măestru consciu de chiămarea sa și îndestratŭ cu facultățile de a dirigia unŭ corŭ și de a-lŭ instrua precisŭ în cântece orĭ câtŭ de grele, cu carĭ apoi sĕ stórcă lauda și admirația tuturorŭ celorŭ ce-lŭ ascultă.

Și laudă și admirațiă din destulŭ a storsŭ, ér aplausele cu de prisosŭ au acoperitŭ pe concertanțĭ și multe cântece au trebuitŭ sĕ le repeteze, căcĭ viforósele și entusiasticele „sĕ trăéscă“ și „bravo“ atâtŭ ale Românilorŭ, câtŭ și ale streinilorŭ presențĭ, adese-orĭ i-a rechiămatŭ.

Tóte punctele programului au fostŭ esecutate cu admirabilă desteritate și precisiă, încâtŭ și cele mai fine nuanțe de tonŭ și cele mai grele variații și modulații, pe deplinŭ succese, fermecândŭ auḑulŭ și mulțămindŭ inimele, au încântatŭ pe ascultătorĭ și li-au prilejitŭ momente dulcĭ, ér nouĕ bucuria d'a vedé pe strĕinĭ, cum admiră capabilitățile Românului și comóra lui de poesiă și cântare.

Și 'ntr'adevĕrŭ, décă fragmentele din operele „Alcina, Muta și Portici“ etc. au plăcutŭ și prin curata nuanțare ni-au uimitŭ, apoi prin cântecele poporale, prin aceste petrii scumpe, corulŭ metr. ni-a fermecatŭ, entusiasmându-ne și oțelindŭ în noi dragostea către ogorulŭ strămoșescŭ și către obiditulŭ nostru némŭ!

Căcĭ de netăgăduitŭ este, că tocmai în aceste cântece poporale stă meritulŭ de căpeteniă alŭ D-lui G. Musicescu, deóre-ce prin culegerea și armonisarea lorŭ face însemnatŭ serviciu națiunii nóstre. Unŭ lucru, pe care mulțĭ arŭ trebui sĕ-lŭ imiteze, fiind-că'n poesia poporală este imensă bogățiă de frumseță și armoniă, ér în cântecele nóstre, adesea într'unŭ singurŭ tonŭ e turnată o 'ntrégă lume de sentimente, pe care înzadarŭ li-arŭ căuta iscusitulŭ măestru prin acordurile pianului orĭ ale violinei.

In poporŭ este isvorulŭ poesiei și alŭ cântării nóstre și cine vré sĕ producă, din poporŭ sĕ se adape, din popoporŭ sĕ sugă, căcĭ numai astfelŭ îșĭ va agonisi putere creatóre și putere de viață.

Și acésta în deosebĭ pe noi Bănățenii sĕ ne înpintene, fiind-că deși numĕrămŭ o sumedeniă de corurĭ de plugarĭ, totușĭ nu ne place ca sĕ ne hrănimŭ cu producte de ale nóstre proprii, și nu ne îndeletnicimŭ ca poesia și cântecele nóstre naționale sĕ le punemŭ în reliefŭ și sĕ le alcătuimŭ în cuarteturĭ, ci alergămŭ după compositiĭ, care potŭ fi plămădite în creerŭ românescŭ, potŭ fi bune și frumóse, dér nicĭ-odată nu potŭ avé și nicĭ nu se potŭ bucura de acea cucerire, de acelŭ magicŭ efectŭ, pe care'lŭ produce unŭ cântecŭ poporalŭ, pusŭ pe note, și pe care și țĕranulŭ coristŭ îlŭ cântă mai cu focŭ și mai cu inimă, îndrăgindŭ astfelŭ mai cu împătimire ce este alŭ sĕu.

Dér îndeosebĭ calea acésta ar trebui bătătucită, fiindcă în chipulŭ acesta i-s'ar da țĕranului nostru hrană națională, care, întărindu-i sufletulŭ, róde naționale va încolți

Ce-i dreptŭ s'a susținutŭ și cu dreptŭ cuvêntŭ, că sala grădinii otelului Concordia n'ar fi locŭ destulŭ de potrivitŭ pentru producțiune și altundeva succesulŭ ar fi fostŭ și mai strălucitŭ, dér acésta cu de prisosŭ s'a recompensatŭ prin faptulŭ, că concertulŭ s'a ținutŭ în grădina unui

---

cum se prinde printre hotarulŭ Bucovinei și Moldovei, în susŭ, și când trecurămŭ o bucată mai la délŭ de mânăstirea Slatinei, o luarămŭ ceala și urcarămŭ spre vêrfulŭ délului, de unde auḑiam acum séra buciumŭ de oi.

Ajunserămŭ la stână lângă o poiană, unde nu găsirămŭ pe alții decâtŭ numai pe baciulŭ, căcĭ oile cu ciobanii erau duse în „pornélă“ după mulsulŭ de séra. Baciulŭ acesta se cam spăriă, când ne vĕḑŭ; dér nu sciu, de voiă orĭ de nevoiă, spunêndu-i Darĭĭ, că nu suntemŭ ómenĭ rĕi și nicĭ nu-i ceremŭ nimicŭ, că nicĭ flămêndĭ nu suntemŭ, se părŭ împăciuitŭ.

Maserămŭ acolo, schimbândŭ Darĭĭ cu baciulŭ, apoi și cu ciobanii — carĭ și ei la o vreme veniseră cu stâna la strungĭ, — vorbe și sfaturĭ multe și bune; déră când baciulŭ luă diminéța până 'n ḑorĭ trîmbița și dete semnulŭ sculărei și mulsului, noi încă eramŭ în picióre și pornirămŭ după unŭ „rĕmasŭ bunŭ“ dela baciulŭ, — carele ne dede unŭ cașŭ și o urdă harnică, — mai departe spre culmea délului și pe ea totŭ înainte.

Când se luminà binișorŭ de ḑiuă, eramŭ în dreptulŭ Humorului, déră uitându-ne ceala, departe în vale vedeamŭ pe drumulŭ celŭ mare în josŭ spre Cornu-luncii orĭ spre Valea-sécă, că mergŭ mulțĭ ómenĭ pe josŭ cu ceva pe umerĭ, și înaintea lorŭ vre-o douĕ-trei căruțe, în care după câtŭ se părea din depărtare ședeau domnĭ și aveau ceva în mânĭ, ce sĕmĕna a pușcĭ. Steterămŭ îndosițĭ după copacĭ și ne uitarămŭ într'acolo, și la o vreme ḑise Darĭĭ ca în rîsŭ:

—„La noi? d'apoi n'omŭ fi acasă, poftimŭ încóce!“

Ne mai uitarămŭ câtŭ ne uitarămŭ într'acolo, ḑicêndŭ Darĭĭ către noi:

— „Orĭ totŭ acei dela „*Poiana Mĕrului*“, orĭ alții de pe aicea: drumŭ bunŭ! da noi haidemŭ!“

Merserămŭ tótă ḑiua, poposindŭ désupra sătișorului Dorotea și așteptândŭ acolo până séra. Séra pe întunerecŭ, mai dândŭ și o plóiă, trecurămŭ dincolo de Dorotea, în altŭ munte și codru, și abia din susŭ de Bucșóia trecurămŭ, fără a vedé pe cineva, apa Moldovei din colo și într'o fundóiă de poiană ne culcarămŭ și dormirămŭ pe sub braḑĭ până după mieḑulŭ nopții, când ne sculà Darĭĭ, și totŭ pe 'ntunerecŭ urcarămŭ la délŭ cam spre acele părțĭ, în care după părerea mea nu prea departe se afla și „Poiana mĕrului.“

Ajunserămŭ în vêrfulŭ muntelui, dér așa de greu, că nu mai puteamŭ! Acolo, după ce prânḑirămŭ bine, ne odihnirămŭ până spre amédădi. Darĭĭ vorbì ceva cu ceialalțĭ și vĕḑuiu, că patru din ei o iau înainte, ér noi rĕmăserămŭ acolo.

Darĭĭ întrebà cum stămŭ cu merindea și i-se rĕspunse, că cam slabŭ. Se sculà și se suì spre gruiețulŭ muntelui, carele era tare ascuțitŭ, și după vre-o câteva clipite se întórse și ḑise:

—„Iacobe și încă doi, faceți ceala, din cea parte mirósă fumŭ, veți găsì ceva.“

Se făcea séră și nicĭ cei patru și nicĭ ceștĭ trei nu se întorceau. Darĭĭ parcă era pe gândurĭ și nu vorbia nimica. Când înseră, și sórele, cum se ḑice, se uita încă numai că unŭ ochiu înapoi spre lume, veniră cei trei și aduseră o óiă și într'unŭ burdufŭ făină. Auḑii numai ḑicêndu'i: „dela odaia Bocănilorŭ“ Merserămŭ numai ceva mai dincolo de gruiețulŭ muntelui, déră nu sciu de ce, nu merserămŭ mai departe.

A doua ḑi pe la aprânḑulŭ celŭ mare veniră cei patru și aduseră veste, veste rea, că pe baciu și pe pĕcurarii dela stâna *Mutului* i-a dusŭ potera, legațĭ la Solca.... Eu rĕcii în inima mea; ér Darĭĭ, că se bizuia în ceva, orĭ ca sĕ dée inimă la ai sĕi, ḑise și încă veselŭ:

—„Legațĭ i-au dusŭ, deslegațĭ s'or întórce, că eu încă'sŭ — viu!“...

De astădĭ Lunĭ și până Vinerĭ, ne învêrtirămŭ totŭ prin părțile acestea, mergêndŭ și venindŭ, trimișĭ de Darĭĭ, unii încolo, alții încóce: unii aducêndŭ veștĭ, că cum și ce-i prin cea și cea parte, éră alții merinde: miei, oi, cașŭ, făină și altele. In aceste ḑile și nopțĭ luaiu séma, că n'ar fi Darĭĭ fără grijă ca mai înainte. Umbla și elŭ și alții cu pază, și focŭ mai că nu făceamŭ nicĭ ḑiua nicĭ nóptea, însĕ Vinerĭ până în ḑiuă ne scularămŭ și ne luarămŭ cu totulŭ de acolea și ne duserămŭ prin pădure și prin marginea poenilorŭ érăși spre *Petrile lui Dragoșŭ*, căcĭ aduseră cei trimișĭ de Darĭĭ veste, că pe acolo s'a — „*rĕsbunatŭ*“ și-i seninŭ cu totulŭ.

La „Poiana mĕrului“ nu mai era stână... Noi ne luarămŭ ceala la vale și ne oprirămŭ érăși sub acelŭ bradŭ cu bătelișteа dr...ui de pe rîpa înaltă a adêncului părĕu. Era pe după amédădi. Darĭĭ se luà cu mai toțĭ ceialalțĭ, trecŭ părĕulŭ dincolo și se duse mai departe, rĕmânêndŭ lângă acelŭ bradŭ numai eu, cimpoașulŭ și doi alții. Ședeamŭ fără focŭ și ne era fóme, căcĭ afară de puținŭ cașŭ, nu mai aveamŭ nimicŭ de rêndulŭ gurei. Eu eram tare îngrijatŭ,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

otelŭ românescŭ, unde cu deosebire s'a pututŭ aduna unŭ numĕrŭ atâtŭ de însemnatŭ de Românĭ, ca sĕ asculte cântărĭ scóse din inima poporului nostru. Și apoi că succesulŭ mare și isbânda îmbucurătóre a fostŭ, o dovedescŭ foile străine din locŭ, carĭ, nevoite și copleșite de greutatea adevĕrului, au trebuitŭ sĕ se esprime în celŭ mai favorabilŭ modŭ despre concertulŭ corului metropolitanŭ din Iașĭ, constatândŭ astfelŭ, că îndestratŭ este Românulŭ cu darurĭ, pe care puține popóre nu ni-le învidiază.

Ér de efectŭ! ce efectŭ mai mare trebue decâtŭ, că publiculŭ după finirea concertului stetea locului ca pironitŭ și nu-i venia sĕ se ducă, nu-l lăsa inima sĕ părăséscă locul *care atâta* l'a vrăjitŭ.

După concertŭ corulŭ plugarilorŭ din Coșteiu sub conducerea sătĕnului I. Stoicănescu a întonatŭ „Ĕtă ḑiua triumfală" și alte cântece. Cu încordată atenție i-a ascultatŭ profesorulŭ dela conservatorulŭ din Iașĭ G. Musicescu și trupa D-Sale, și le-a plăcutŭ și i-a lăudatŭ, îndemnându'i și încuragiându-i sĕ stărue mereu înainte, ér publiculŭ li-a mulțămitŭ prin căldurose aplause. Din svon înțelesese d-lŭ G. Musicescu și trupa D-sale despre corurile nóstre, dér după cum însușĭ s'a esprimatŭ, nu și-a pututŭ închipui, ca niște simpli plugarĭ dela sapă și dela plugŭ alergândŭ sĕ se pună pe învĕțarea notelorŭ și se cânte apoi atâtŭ de bine și atâtŭ de frumosŭ. Ér aceste cuvinte tragŭ multŭ în cumpĕnă, fiindcă celŭ ce le-a grăitŭ e profesorŭ de armoniă la Conservatorulŭ din Iașĭ. Dér óre n'ar fi înbucurătorŭ și uimitorŭ lucru, n'ar fi fală și isbândă națională, décă cuvintele acestea s'ar referi la tóte salele din clasiculŭ Banatŭ?

Alŭ doilea concertŭ cu programŭ și mai bogatŭ s'a datŭ Sâmbătă în 9 Aug. st. n.

Ce sĕ mai scriemŭ despre esecutarea programului, despre succes și despre efect? Destulŭ sĕ amintimŭ, că ce s'a tipăritŭ în „Gazeta Transilvaniei", în „Kronstädter Zeitung," în „Brasso", în „Tribuna", în „Tel. Rom." „Krassószörlapok" etc., la adresa corului metr. din Iașĭ n'a fostŭ reclamă purcésă din egoismŭ naționalŭ, nicĭ cumpĕrată și nicĭ de poruncială, ci reclamă dréptă temeinicită, în meritele conducĕtorului și ale corului. Și astfelŭ ne rĕmâne sĕ spunemŭ, că corulŭ metr. din Iașĭ și la alŭ doilea concertŭ a seceratŭ frenetice aplause și a fostŭ din destulŭ aclamatŭ, lăudatŭ și admiratŭ, căcĭ ca tóte, așa și acestŭ programŭ a fostŭ până la fine condusŭ și esecutatŭ cu măestriă mai pre susŭ de orĭ-ce laudă.

Nainte de începerea concertului însă, vestitulŭ și de peste 30 anĭ înființatulŭ corŭ din Chiseteu, sub conducerea neobositului preotŭ *L. Șepețianŭ* a salutatŭ corulŭ mitr. cu motto-ulŭ sĕu.

Publiculŭ, obicĭnuitŭ sĕ admire destoinicia corului din Chiseteu, a aplaudatŭ pe ne'ncetare, ér d-lŭ G. Musicescu și trupa d-sale, încântațĭ și pe deplinŭ convinșĭ, că în Bănatŭ au găsitŭ pământŭ prielnicŭ, pentru ca sĕ prindă și sĕ încolțéșcă ideea d'a culege și d'a armonisa cântece poporale, s'au suitŭ pe scenă pĕtrunșĭ pân' la sufletŭ.

Finindu-se concertulŭ, în târḑiă nópte, cu lampiónele în mână, în pasŭ regulatŭ urmatŭ de mare mulțime de ómenĭ corulŭ din Chiseteu a mersŭ la casa d-lui V. Thomciu, unde a fostŭ încartiratŭ d-lŭ G. Musicescu și i-a făcutŭ o serenadă vrednică de corŭ și de renumele lui, precum și meritată, pe deplinŭ meritată de profesorulŭ dela conservatorulŭ din Iașĭ.

Ar fi fostŭ însĕ lucru minunatŭ de potrivitŭ, de frumosŭ și de înțeleptŭ, décă tóte corurile din jurŭ arŭ fi participatŭ, căcĭ d-lŭ G. Musicescu, care în escursiunea sa n'a trasŭ în combinațiă câștigulŭ materialŭ, li a făcutŭ tóte înlesnirile posibile, nu pentru-ca corurile plugarilorŭ noștri sĕ se încumete d'a concura cu domnia lui, ci ca emulândŭ sĕ se cunóscă, sĕ învețe unii dela alții, sĕ impună streinilorŭ și sĕ facă adevĕrată sĕrbătóre și isbândă națională. Și cu atâtŭ mai regretabilŭ este lucrulŭ acesta, cu câtŭ corurilorŭ nóstre nu li-se va mai da prilejŭ sĕ asculte o trupă cum e a d-lui G. Musicescu.

După serenadă, corulŭ metropolitanŭ, corulŭ din Chiseteu, corulŭ din Șdióra și o mulțime de publicŭ, ocupândŭ locŭ la mesele din grădină, au ciocnitŭ pahare, cântândŭ cântece de veseliă, toțĭ mulțumițĭ și încântațĭ de splendida reușită.

In focŭlŭ veseliei apoi s'a întinsŭ o horă mare și frumósă în frunte cu d-lŭ G. Musicescu, cu C. Bredicianŭ ș. a., cu gingașele dómne și domnișóre din Lugoșŭ, cu sătencele și orășencele nóstre. Și mi-se legănau în acordurile melodióse ale musicii Bănățénca cu Moldovanulŭ și Ieșianulŭ cu Bănățanulŭ, mi-se întrecea în frămêntarea pămêntului, aprinșĭ de prietinósa întêlnire și de frățésca dragoste.

Până înspre ḑorĭ a ținutŭ sĕrbătórea și joculŭ abia s'a spartŭ, ér lumea cu greu s'a depărtatŭ ducêndŭ frumóse și neuitate suvenirĭ.

Nainte d'a trece la ḑiua Duminecii amintimŭ, că ospitalulŭ și de-apururea gata de jertfire pentru totŭ ce este românŭ și românescŭ, d-lŭ C. Bredicianu, a pricinuitŭ corului metr. din Iașĭ câteva ciasurĭ de distracțiă și petrecere, învitândŭ Mercurĭ în 6 Augustŭ pe băețĭ și Vinerĭ pe bărbații corului dimpreună cu alte persóne din locŭ la viile d-sale.

Și totŭ aci ḑicemŭ, că comitetului de primire pentru zelulŭ și jertfa ce-a adus'o, precum și damelorŭ nóstre pentru interesulŭ ce l'au dovedit, li-se convine cea mai mare laudă și mulțumită.

Cu acestea trecemŭ la ḑiua Duminecii, ultima ḑi de petrecere a corului metr. în orașulŭ nostru.

N'a trasŭ a treia óră la biserică și ómenii îmbrăcațĭ ca în ḑi de sĕrbătóre se grăbiau sĕ asculte slujba, căcĭ se lățise faima, că corulŭ din Iașĭ va avé sĕ cânte în biserică. Și plină a fostŭ Biserica, ca la Sf. Paștĭ, de creștinĭ ortodoxĭ, de greco-catolicĭ, de romano-catolicĭ, precum și de protestanțĭ și de israelitenĭ, ér corulŭ mitropolitanŭ, locŭ potrivitŭ fiindŭ și acustică bună avêndŭ încăpătórea nóstră biserică, s'a arătatŭ în tótă mărimea lui.

Compositia liturgiei, vrednică de tótă lauda, alcătuită din inspirația slujbei dumneḑeescĭ, pĕtrunḑêndŭ tainele și sfințenia religiei nóstre, aci te face sĕ'ți ridicĭ ochii cu pietate la cerŭ, aci te silesce sĕ'ți plecĭ capulŭ cu smerenia, umplându-ți-se inima de o cucernică lăpĕdare de sine și uitare de lume, cuprinsŭ totŭ mai multŭ de vraja, ce se revarsă, ca o suflare lină și binefăcĕtóre peste întréga ta nemernică ființă, din fiă-care nuanță de tonŭ, ce exprimă unŭ potopŭ de sentimente religióse și de rugăciune plină de nădejduire către cerescŭlŭ Tată.

Cu smerenia vine Românulŭ la S-ta Maică biserică și cu evlaviă se rógă, dér când aude cântece smulse par'că din inima lui, totŭ sufletulŭ și-lŭ destăinue și cu osârdie rugându-se îșĭ înalță ochii la cerŭ, fiind-că cântarea-i spune și tălmăcesce sentimentele, pe care elŭ nu le póte esprima, și întărésce în elŭ nădejdea că Domnulŭ ruga-i va asculta.

Și când cântarea póte produce acestŭ efectŭ, este ruptă din chiar sufletulŭ Românului.

Ér compositia d-lui G. Musicescu acestŭ efectŭ l'a avutŭ. Și décă acestŭ efectŭ l'a produsŭ, nu e de prisosŭ sĕ mai spunemŭ, că tóte vocile s'au arătatŭ în deplina lorŭ valóre, că dirigiarea a fostŭ escelentă, și că tóte cântările, în deosebĭ „Carii pe Cheruvimĭ", „Sfântŭ, Sfântŭ, Sfântŭ este Domnulŭ" și „Acum „slodoḑesce", cântate la finea liturgiei, ne-au uimitŭ și ne-au cuprinsŭ inima ca unŭ polipŭ, ér gândurile ni-le-au înălțatŭ „lăpĕdândŭ tótă grijea cea lumésca."

Preoțimea nóstră așișderea a contribuitŭ ca sĕ se ridice acéstă ḑi la rangŭ de sĕrbătóre, căcĭ la liturgiă au celebratŭ Rvd. d-nŭ Protopopŭ Dr. G. Popovicĭ, dimpreună cu preoții M. Pocreanu și N. Bireescu.

Cu finirea slujbii s'au făcutŭ pregătirile de plecare la Caransebeșŭ, de unde amŭ avutŭ óspețĭ pe Sânția Sa Părintele F. Musta, pe prof. P. Drăgălina ș. a.

Dér înainte d'a pornì la gară, corulŭ mitr. luândŭ dejunulŭ în grădina otelului „Concordia", a beutŭ pocalulŭ de despărțire, ér corulŭ din Lugoșŭ a cântatŭ câteva cântece, ca bucuria și veselia pe deplină sĕ fiă în urma desĕvêrșitului succesŭ.

Césulŭ plecării apropiindu-se, corulŭ metr., comitetulŭ de primire, și grozăveniă de ómenĭ au plecatŭ la gară.

Și vedeai pe străinĭ cum plécă capulŭ admirândŭ în tăcere entusiasmulŭ și vrednicia Românilorŭ, pe dușmanĭ cum ni-se ferescŭ din cale și, urmărindu-ne cu códa ochiului ciulescŭ și se cătrănescŭ de isbânda nóstră, ér pe bătrânii noștri mângăiațĭ și înveseliți că urmașĭ vajnicĭ și stêlpĭ puternicĭ lasă poporului nostru, pe bărbații noștri sprintenĭ și îmbucurațĭ de isbêndă cu dorulŭ d'a munci și mai departe cu stăruință și pe tinerĭ cu ochii aprinșĭ de mândriă, cu sufletulŭ înflăcăratŭ și cu inima plină de sete, ca sĕ sosésca câtŭ mai îngrabă timpulŭ, când și ei punêndŭ umĕrŭ la umĕrŭ sĕ deie lumii doveḑĭ de hărnicia și sĕ scótă la maidan capabilitatea, destoinicia și aptitudinile Românului.

La gară însĕ sĕrbătórea a luatŭ într'adevĕrŭ unŭ aerŭ cum nimenĭ nu s'a așteptatŭ. In mieḑulŭ ḑilei, pe unŭ zădufŭ de căldură, lumea aștepta cu răbdare sosirea trenului. Și când corulŭ mitr. luându-șĭ rĕmasŭ bunŭ s'a suitŭ în cupeurĭ, presidentulŭ comitetului de primire, C. Brediceanu, a ținutŭ căldurósa și mișcătórea cuvêntare de despărțire, spunêndŭ între altele fraților dela Iașĭ, că sĕ ducă vestea în dulcea Romăniă, că aci au găsitŭ Românĭ verḑĭ și inimĭ frățescĭ...

Puternice și repețite strigărĭ de „sĕ trăéscă" au însotitŭ înflăcărata cuvêntare, ér corulŭ metropolitanŭ a deleotatŭ încă-odată publiculŭ lugoșianŭ cu câteva admirabile și fermecătóre cântece poporale, ér la urmă a intonatŭ cu entusiasm „Deștéptă-te Române", ca unŭ frățescŭ avertismentŭ, ca sĕ fimŭ deapururea treḑĭ și frațĭ.

Lugoșianulŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

că ce sĕraculŭ de mine mĕ aștéptă cu acești ómenĭ și cu trebile lorŭ, și prilejŭ, de a'mĭ împlini gândulŭ meu, nu mi-se îndemâna.

La unŭ târḑiu séra auḑirămŭ dincolo de părĕu bătêndŭ pe încetulŭ cu muchea toporului în copacĭ. Era semnŭ sĕ venimŭ într'acolo. Trecurămŭ érăși cu greu și pe'ntunerecŭ părĕulŭ și la o vreme vĕḑurămŭ printre copacĭ zare de focŭ. Erau ai noștri érăși acolo, unde ne era vatra în sĕptĕmâna trecută.

Ce sĕ vĕdŭ acolo! Unii jupiau nisce miei, alții făceau țigle, alții strîngeau lemne; éră pe sub braḑĭ cliturĭ de pânĭ și de sare pe lângă șipurĭ și balercĭ! Darĭ veselŭ ḑise:

— „Bieții huțanĭ, se ținură de cuvêntŭ. . . ."

Asta vrea sĕ ḑică, după cum aflaiu eu mai pe urmă, că fiindŭ poimâne Duminecă, Sântă-Măria mare, și la Rușii-Moldoviței hram, Darĭ încă înainte de intrarea mea la „învĕțătură" la dênsulŭ, puse cu bieții huțanĭ de acolo la cale, ca viindŭ ei dela târgŭ dela Rădăuțĭ cu cele ce trebue de hramŭ, sĕ aibă scire și de dênsulŭ cu ai sĕi, și astăḑĭ Vinerĭ, fiindŭ ḑiua de târgŭ în Rădĕuțĭ, huțanii întorcêndu-se dela târgŭ, unii puseră în locurĭ anumite lângă plaiu „dajdia" lorŭ pentru Darĭ, care apoi o aduse cu cei ce merseră după ea; éră alții, carĭ abia séra se 'ntorceau cu mieii nevênduți la târgŭ, îi dederă așișĭ în mână acei trei miei ce-i jumuliau ai noștri...

—„Astă nópte", ḑise Darĭ către mine, „vei îngriji tu Tănăsucă de focŭ, dă pușca ta încóce."

I-o dĕduiu și elŭ o puse cu a sa sub pieptarŭ la capulŭ lui. Vorbì apoi cu ceialalți, și cum auḑiam, ei puneau la cale cum sĕ scape pe baciulŭ și ciobanii lui Badea Mutu din Frumosulŭ, din închisóre dela Solca, ce așișĭ poimâne nóptea sĕ urmeze... La auḑirea acestorŭ vorbe, prin inima mea trecea înghețulŭ Bobotezii.

Cina era gata. Se aduseră șipurile de pe copacĭ, pe scórțe de bradŭ se tăiară fripturile, éră Darĭ ḑise:

— „Pe cine-i rêndulŭ sĕ aibă ochĭ la hotarĕ, sĕ mérgă!"

Se duseră doi, luându-șĭ cu sine unŭ șipŭ și pe lângă elŭ câte o pită și câte unŭ șoldŭ de friptură.

—„Apucă, Ioane, iute", ḑise Darĭ, cimpoiașului, „și mai mișcă'ți bârzoiulŭ, că de când tace și-a uita vorba..."

Eu dincolo de focŭ, aveamŭ și eu în mânĭ o bucată de pâne de târgŭ și o bucată de friptură, și mai cătândŭ lemne pe icĭ, pe colea, — gândiamŭ ceva la Dumneḑeu — — Dela șipurĭ, vĕḑuiu, că venì rêndulŭ la balercĭ, Bordeianulŭ sufla de i-se făceau obrajii mălaie și chefulŭ ajunse désupra.

„O, Dómne", gândii eu, „nu-i óre mâna ta aicea — pentru mine?"

Darĭ se scólă, ia pe Iacobŭ de dupa gâtŭ și strigă:

—„Una băețĭ!"

Numai ce vĕdŭ, că se înșiră și ceialalți toțĭ luându-se unulŭ după altulŭ de după gâtŭ și se înșiră dela Darĭ înainte. Bordeianulŭ vĕḑêndŭ ce vrea Darĭ porni o „Arcană." Mĕ prinse și pe mine celŭ din urmă, de după grumaḑĭ, și o mânarămŭ o bucată cum se cade, ba încă póte și mai!

—„Nĭ-a fi pentru astăḑĭ", ḑise Darĭ la o vreme, și cum vĕḑuiu, chefuluitŭ hĕtŭ bine. Mai luară câte o dușcă din bălercĭ și apoi se culcară, care încătrău, érăși pe sub copacĭ, și Darĭ, ca totdéuna, cu piciórele la focŭ, ḑicêndŭ:

—„Dormițĭ și hodiniți-vĕ și mâne la drumŭ și la trébă!"

Eu, deși pusesemŭ șipulŭ și balerca la gură, nu beuiu; eram decĭ la capŭ limpede. Când pricepuiu decĭ, că adormiră cu toții, mĕ duseiu câțiva pașĭ de-o parte și ḑiseiu rugăciunile tóte câte le sciui, déră cu o simțire, că mi-se părea, că stau așișĭ înaintea lui Dumneḑeu aievea și totŭ cuvêntulŭ îlŭ scotŭ din fundulŭ inimei. Mĕ întorseiu apoi spre focŭ, mai scormonindŭ în elŭ cu sunetŭ ca sĕ vĕdŭ, de nu s'a treḑi careva; mĕ uitaiu de-a rêndulŭ la toțĭ, nu se mișca nicĭ unulŭ. Atuncea, vai, gândindŭ ce vréu sĕ facŭ, mi-se părŭ că'mĭ sare inima din peptŭ! Mĕ duseiu pe încetulŭ — parcă nicĭ călcamŭ pe pământŭ și nicĭ nu suflam, — prinprejulŭ lui Darĭ, puseiu mâna pe pușca mea de sub capulŭ lui, mi-se întunecà înaintea ochilorŭ, mĕ spĕriai singurŭ de mine. Darĭ se mișcà și gemŭ, eu mĕ dĕduiu în laturĭ și făcêndu-mĕ, că iau unŭ vréscŭ de josŭ, mĕ duseiu și'lŭ puseiu pe foc. Mai așteptai puținŭ, mai scormonii în focŭ și puseiu unŭ butucŭ pe elŭ și apoi mĕ duseiu pe încetulŭ érăși la căpĕtâiulŭ lui Darĭ și — de-acum înainte, nu sciu ce sĕ făcŭ cu mine! — — mĕ simții cu pușca — în mână . .

. . . . . .

De vale, din colo de șipotŭ, unde ne spălarămŭ sĕptĕmâna trecută, acolo abia mĕ treḑii, ce-am făcutŭ! Ca fără sufletŭ și încleștatŭ de frică, o luaiu prin părĕuțŭ printre crengĭ și peste butucĭ, la ocele, părêndu-mi-se, că totŭ mĕ apucă careva de dinapoi. Dĕduiu de braḑĭ că-

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS."

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Ischl, 16 Augustŭ. Regele României cu clironomulŭ tronului a sositŭ după prânḑŭ aicĭ, fŭ primitŭ de monarchulŭ Austro-Ungariei, cu care se îmbrăţişà şi se sărutà de douĕ-orĭ şi care întinse clironomului mâna. Publiculŭ sa lutà pe monarchĭ. Ovaţiunĭ pe strade. La 4 óre fŭ prânḑŭ în vila împĕrătéscă, unde regina salutà pe óspeţĭ. La 6 óre monarchii făcură o preumblare în trăsură. Faimele despre căsĕtoria clironomului românŭ cu o princesă din casa nóstră domnitóre suntŭ lipsite de orĭ ce temeiu. La 7 óre representaţiune de gală în teatru.

Kiel, 16 Augustŭ. Impĕratulŭ germanŭ a plecatŭ nóptea cu vaporulŭ la Rusia.

Viena, 16 Augustŭ. Ḑiua primă de festivitate a reuniunii cântăreţilorŭ a trecutŭ în frumósă armoniă. Reuniunea de cântărĭ din Braşovŭ fŭ salutată cu simpatiă.

Rectificare. In numĕrulŭ din Dumineca trecută alŭ „Gaz. Trans." la articolulŭ „Necesitatea şi importanţa comasărilorŭ", pag. 5, şirulŭ 2 şi 3 de susŭ, în locŭ de „luturĭ, nisipurĭ amestecate pe icĭ colea cu frunḑişŭ", sĕ se cetéscă: *Luturĭ, nisipurĭ amestecate pe icĭ colea cu* **prundişŭ.**

Necesitatea şi importanţa comasărei.

Memoriu presentatŭ Despărţĕmêntului II alŭ „Asociaţiunei transilvane", la adunarea ţinută în Zĕrneştĭ la 15 (27) Iulie 1890, de Dr. G. M.

(Urmare.)

Ca aḑĭ mâne o sĕ se deschidă plutirea şi navigaţiunea ieftină pe Oltŭ, unde pe unŭ preţŭ bagatelŭ vei putĕ transporta lemnele la Giurgiu şi Galaţĭ, şi noi atuncĭ nu vomŭ avé unŭ lemnŭ de vêndutŭ şi transportatŭ, dér nicĭ lemne de focŭ pentru căminurile nóstre, ér pădurile şi munţii noştri nu vorŭ produce şi oferi alta, decâtŭ bolovanĭ şi prundişŭ.

Ca sĕ întrebuinţămŭ lemnele la confecţionarea de diferite instrumente şi mobile, la aceea érăşĭ nu ne-amŭ gânditŭ; nu ne-amŭ gânditŭ, ca sĕ propagămŭ în poporulŭ nostru dragostea cătră industriile lemnului, fiă prin înfiinţarea unei şcóle de meserii—cu diferite ramure ale industriei lemnului — séu prin introducerea în şcólele populare a lucrării lemnului, ca lucru de mână.

Aci rogŭ pe d-nii învĕţătorĭ sĕ mĕ scuse, décă îmĭ permitŭ a-le atrage atenţiunea asupra uneia din datorinţele de căpeteniă, ce le au, şi căreia dênşii satisfacêndŭ, arŭ contribui multŭ la ridicarea bunăstării poporului. Căcĭ sĕ ne întrebămŭ, décă d. es. amŭ lua numai lemnulŭ stricatŭ de 2 comune învecinate, de Şinca nouă şi Holbavŭ, şi s'ar fi transformatŭ în diferite lucrărĭ de artă — mobile, unelte, róte etc,—au nu ar fi elŭ de ajunsŭ, ca sĕ hrănéscă mai bine decâtŭ aḑĭ o populaţiune de 10 orĭ mai numerósă? Eu credŭ, că da.

Liveḑile şi păşunile comunale, fiindcă nime nu se îngrijesce întru nimicŭ de ele, ca sĕ le mai cureţe de mărĕcinĭ, buruenĭ şi plante veninóse, de muşiróe de sobolĭ şi ca sĕ restitue substanţele luate prin recolta fênului — prin gunoire séu celŭ puţinŭ prin revĕrsarea apei — ci fiă-care voesce sĕ le folosésca câtŭ se póte mai multŭ şi stórcă mai tare, punêndŭ vite de 2—3 orĭ câtŭ potŭ ele hrăni, ér îngrijirea o lasă în sarcina altora şi ele se slăbescŭ şi sĕrăcescŭ din anŭ în anŭ, producêndŭ totŭ mai puţinŭ; păşunile în anii umeḑĭ se calcă şi facŭ totŭ găurĭ şi măşălii, ér rîpele şi cóstele se surpă şi-şĭ perdŭ pajiştea, plecândŭ pétra şi nisipulŭ în josŭ, în vale şi la şesŭ. Decĭ şi ele suntŭ departe de a satisface aşteptării nóstre şi trebuinţelorŭ şi dărilorŭ din ce în ce mai multe şi mai grele. Astfelŭ comunele nóstre, deşi cu proprietăţĭ rurale de 2—3—5 mii jugăre, după ele n'au atâtea sute de florinĭ venitŭ, cĭ suntŭ sĕrace de totŭ şi tóte necesităţile lorŭ trebuie sĕ le acopere prin aruncurĭ şi repartiţii pe contribuabilii singuraticĭ.

Comuna politică lipsită de venite curente, biserică, şcólă, preotŭ şi învĕţătorŭ trăescŭ în miseriă. Preotulŭ în lipsă de léfă şi venitŭ, în locŭ ca sĕ consulte cărţile şi studiile făcute în şcólă, ca sĕ prepare şi studieze cuvêntărĭ bine simţite, pe carĭ sĕ le ţină poporului în fiă-care Duminecă şi prin carĭ sĕ-lŭ mângăiă şi întăréscă în învingerea şi susţinerea greutăţilorŭ şi neajusurilorŭ vieţii, elŭ este silitŭ sĕ arunce cărţile şi studiile la o parte, şi sĕ ia plugulŭ de córne, sĕ alerge tótă ḑiua pe ogóre cu biciulŭ în mână, ér Dumineca, sdrobitŭ de obosélă, abia póte bolborosi câteva cuvinte stândŭ sĕ adórmă pe pristolŭ.

Invĕţătorulŭ érăşĭ este silitŭ sĕ neglige crescerea fiilorŭ noştri şi afacerile şcolare, pentru ca sĕ alerge a-şĭ căuta de economiă, şi la finea anului elŭ singurŭ nu este în stare a apreţia unde a avutŭ mai puţinŭ succesŭ şi a lucratŭ cu mai putină pagubă: în şcólă séu în economia sa.

De nisce îngrijitóre pentru copii noştri cei micĭ, care sĕ-i ocupe şi supravegheze ducêndu-i la scaldă, jocurĭ şi lucrărĭ de mână uşóre, nu ne-amŭ îngrijitŭ, ér copiiĭ rĕmânŭ tótă ḑiua fără pază şi fără mâncare, séu de totŭ singurĭ, fără nicĭ o supraveghere, séu încredinţaţĭ altorŭ copii cu unŭ anŭ doi mai în vêrstă decâtŭ ei. Numai frica de controlulŭ şi pedépsa părinţilorŭ de séra şi diminéţa, séu mai bine ḑisŭ, providenţa îi feresce de pericule.

Prin sate, deşi avemŭ destulă inteligenţă cu studii înalte, totuşĭ nicĭ o reuniune, nicĭ o mişcare intelectuală nu avemŭ, care sĕ te mai distreze şi înalţe peste suferinţele ḑilnice ordinare.

Ţĕranulŭ érăşĭ dimpreună cu întréga familiă, cu femeia şi copiiĭ adulţĭ, este dusŭ şi ocupatŭ din nópte în nópte, muncindŭ şi producêndŭ sub condiţiunile din cele mai grele. Adecă din causele arătate mai susŭ, elŭ nu póte cultiva trifoiu, nu lucernă, nu póte întroduce unŭ asolamentŭ şi rotaţiune raţională în successiunea plantelorŭ, care sĕ-i permită şi lui o lucrare mai raţională şi o folosire mai bună a ogórelorŭ şi ţĕrinelorŭ sale, nu póte cultiva trifoiulŭ, lucerna şi alte plante mai rădĕcinóse, cu care sĕ folosésca şi subsolulŭ, carĭ suntŭ basa şi temelia agriculturei moderne şi raţionale; nu póte sĕ secе şi svinte rovinele şi bălţile de pe pemênturile sale séu sĕ-şĭ reverse liveḑile, din causă, că vecinii sĕi se opunŭ de a sloboḑi apa peste pămêntulŭ lorŭ, nu póte pĕtrunde cu carulŭ şi plugulŭ la loculŭ sĕu la timpulŭ cuvenitŭ, fără a causa vecinului pagube însemnate, séu a se teme de rĕsbunarea lui şi de urzirea de procese fără capĕtŭ. Ḑiua întrégă elŭ este ocupatŭ, însĕ nu cu lucrărĭ productive, ci mai multŭ ca sĕ alerge de acasă până la locŭ, séu sĕ se plimbe cu ómenĭ şi vite cu totŭ, mereu dela unŭ locŭ la altulŭ.

Ca sĕ vĕ dau unŭ esemplu drasticŭ despre dificultăţile, cu carĭ e silitŭ plugarulŭ nostru sĕ'şĭ pérdă timpulŭ fără de nicĭ unŭ folosŭ, vĕ voiu amintì casulŭ din comuna mea natală.

Comuna Şercaia posede unŭ teritoriu cam de unŭ milŭ pătratŭ, séu 5939 jugĕre. Acestŭ teritoriu înainte de comasare, care s'a sĕvêrşitŭ la 1880, afară de cele 1400 jugĕre păşune comunală, se compunea din nu mai puţinŭ de 36,000 parţele, împrăşciate ca făina orbilorŭ şi în formele cele mai estravagante; împărţirea era cu deosebire esagerată la liveḑĭ şi la fênaţe, căcĭ, ca sĕ încarcĭ unŭ carŭ de fênŭ, îţĭ trebuia sĕ alergĭ la celŭ puţinŭ 20—25 parţele.

După comasare însĕ proprietatea mare a fostŭ escepţionalŭ favorisată, ér bisericele şi scólele, afară de eclesiă, pe care o aveau, au mai dobênditŭ prin mijlocirea nóstră o dotaţiune de 100 jugĕre, din carĭ pe bisericile şi scólele nóstre se vinŭ la olaltă 47 jugĕre. Afară de aceea numĕrul parţelelorŭ s'a redusŭ la 4800 parţele, totŭ unŭ numĕrŭ prea mare, deşi de 7 orĭ mai micŭ ca înainte. Cu deosebire în împrejurărĭ de totŭ grele erau puşĭ Românii noştri. La împroprietărirea nóstră, întêmplată în anul 1809, după câştigarea unui procesŭ cam de 25 anĭ, purtatŭ de familia mea contra comunei şi arêndaşului Samuel Kristof, deşi păşunea comunală ajungea până la porţile comunei, totuşĭ pentru ca sĕ fiă şi mai avantagióşă la Românĭ, i-a datŭ la estremitatea de apusŭ a hotarului o fâşiă cam de 200 m. lăţime şi în lungime de unŭ milŭ întregŭ — începêndŭ din hotarulŭ Vadului şi întindêndu-se de-a lungulŭ pe lângă hotarulŭ Mândrei, ca după-ce a percursŭ strînsŭ pămêntulŭ celŭ mai rĕu, sĕ mai percurgă şi o mlaştină cu turbă, ca sĕ termine în Oltŭ sub viile dela Şona.

Dér bunulŭ Dumneḑeu totŭ ni-a ajutatŭ, ca după 70 anĭ sĕ scăpămŭ de crângŭ şi de rogozŭ, şi sĕ căpătămŭ în schimbŭ pămêntulŭ destinatŭ nouĕ de Provedinţă în apropierea caselorŭ şi locuinţelorŭ nóstre. Fiind-că cei mai multĭ dintre D-Vóstrĕ suntetĭ plugarĭ şi proprietarĭ de pămêntŭ, Vĕ rogŭ sĕ urmăriţĭ împreună cu mine următórele momente economice şi agricole, sub care lucra şi producea Românulŭ din Şercaia: Sĕ plecĭ de acasă cu carulŭ cu gunoiu séu cu plugulŭ, sĕ făcĭ cu carulŭ încărcatŭ o distanţă de 6—7 chilometri, până ce vei ajunge în diagonala sub Măgura Mândrei, — apoi de acolo sĕ plecĭ la Oltŭ sĕ facĭ alţĭ 8 chilometri, sĕ mai lucreḑĭ restulŭ ḑilei şi séra sĕ vii acasă percurgêndŭ alţĭ 7—8 chilometri.

Calculaţĭ acum spesele brute şi nete ale productelorŭ şi veţĭ vedé, ce va sĕ ḑică a munci în învălmăşélă, căcĭ ca sĕ nu ai nicĭ unŭ venitŭ netŭ, nu ai lipsă nicĭ de revĕrsarea apelorŭ, nicĭ de grindină séu brumă — distanţa singură consumă şi absórbe totŭ beneficiulŭ. Dér apoi când loculŭ de 1 gălétă séu 3 ferdele s'a împărţitŭ în 3, 4, 5 părţĭ şi mai multe şi fiă-care trebue sĕ mérgă şi merge la loculŭ sĕu cu carulŭ şi plugulŭ şi n'are ce ara nicĭ 2 césurĭ şi trebue sĕ vină alte 3 césurĭ înapoi şi apoi sĕ trecĭ în altŭ hotarŭ séu chiar pe teritoriulŭ altei comune, sĕ mai alergĭ acolo la 2—3 parţele în aceeaşĭ ḑi?

Şi acesta nu este casulŭ isolatŭ nu-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ḑuţĭ de-a curmeḑişulŭ peste părĕuţŭ; ca sĕ nu facŭ sunetŭ, mĕ vîrii în brâncĭ pe sub ei, trăgêndŭ cu socotélă puşca după mine, ca sĕ nu se slobódă.

Ajunsesemŭ acum hătŭ departe de-acei, de care mĕ totŭ temeamŭ, că mĕ apucă: când, parcă nu sciamŭ, sĕ mai prindŭ la inimă, orĭ sĕ mĕ gândescŭ, că m'am băgatŭ în mai mare primejdiă cu ceea ce-am făcutŭ, steteiu şi ascultaiu şi neauḑindŭ nimicŭ, érăşĭ mai merseiu o bucată. De-odată audŭ unŭ şuerŭ dela dealŭ.... şi ceva ca sudălmĭ! Eu încremenii! Incă unŭ şuerŭ şi érăşĭ strigăte de sudălmĭ.

— „Şciu că am făcut'o!" gândeamŭ atuncea în spaima mea... „Ha, dér acum nu-i ce mai gândi: „voia ta Dómne!" şi 'nainte totŭ pe părău la vale.....

Mi-se făcŭ ḑiua la marginea pădurei spre poéna „Şoarecului", dér nu mi-se făcŭ ḑiuă şi'n inima mea! Eramŭ, de grijă şi de frică, ca zăludŭ de capŭ! — Mĕ temeamŭ sĕ iesŭ din pădure — o luaiu totŭ pe marginea ei spre „Capu délului" Suceviţei, steteiu şi aşteptamŭ cu grijă şi mĕ uitamŭ şi ascultamŭ din tóte părţile despre pădure, de n'oiu vedea, de n'oiu auḑi ceva. Nu se simţia nimica. O luaiu prin pădure la dealŭ spre Suceviţa — mĕ temeamŭ parcă de toţĭ copacii, de nu'mĭ ese vre-unŭ tovarăşŭ de alŭ lui Darĭ, orĭ póte şi elŭ singurŭ, de undeva. — Abia făceamŭ doi-trei paşĭ şi éră stamŭ şi ascultamŭ. Când se rĕspundea vr'o veveriţă de prin copacĭ, gândeamŭ că nu pe mine, ci pe unulŭ de aceia 'lŭ simţeşce.

Eram ostenitŭ şi de trudă, şi de frică, că abia mai puteamŭ păşi. Satulŭ meu Suceviţa era colea, la vale, în drépta mea; eu însĕ parcă eram, cine şcie unde departe de elŭ, între Turcĭ şi Tătarĭ, aşa mĕ temeamŭ, că hoţii mi-orŭ eşi de undeva înainte şi atuncea 'sŭ perdutŭ! — Şi-apoi, de-oiu şi scăpa cumva până acasă, ce se afla la capĕtulŭ satului din susŭ, ce-oiu folosi! oh şi încă décă tatălŭ meu bietulŭ e póte mortŭ — —!

Era acum pe la tócă, ajunseiu pe dealulŭ „Neagu", ce-i de-asupra mânăstirei. La crucea de pe acelŭ dealŭ mĕ oprii, o sărutaiu şi suspinaiu din adâncŭ! Trăgeau tóte clopotele la mânăstire, că mâne-i Sântămăria.

Fără a căuta, de frică şi de grijă, în sus spre casa nóstră, ce putém sĕ o vĕdŭ de-aicea, păşii înainte...

O, Dómne! ce vĕdŭ din dealŭ, când ajunseiu în preajmĕtulŭ casei nóstre! — Tata şedea afară pe prispă, plecatŭ pe unŭ bĕţŭ; raḑele sórelui, ce se mai vedea ceva pe deasupra dealurilorŭ, luminau dreptŭ asupra lui.... Parcă cu mâna mi-se luà tótă frica dela inimă şi alergaiu, câtŭ putuiu.....

— „Bună vremea, tată!" — strigaiu de dincóce de pórtă. —

— „Vai — de — mine!" rĕspunsese tata cu glasŭ slabŭ şi rarŭ. „Da unde ai fostŭ tu, mai băete?!"

Iĭ pupaiu mâna, mama sărì din casă, îşĭ puse mânile în capŭ şi mĕ privì cu vrerea, nu şciu, sĕ se bucure, că mĕ vede, orĭ sĕ mĕ probozască; — îi pupaiu mâna şi ei şi abia numai începuiu eu a spune păţania mea, când tata strigà, cum póte striga unŭ omŭ slabŭ de bólă:

— „Tacĭ, netrebnicule! Da cine în nóptea aceea, spre care te-ai perdutŭ tu de acasă, a răḑimatŭ — unŭ căpriorŭ de uşa mea?.... Şi ce — *puşcă* ai tu?"

Sĕraculŭ de mine! eu în zăpăceala mea, luaiu, în loculŭ puscei mele, pe a lui — Darĭ...., şi ce frică grozavă mĕ ţinŭ tótă ḑiua, se póte din acésta şci, că eu nu dedeiu de greşala-mĭ cu schimbulŭ puscilorŭ.

„Am sfârsitŭ!" gândii atuncea....

Acuma însĕ şi pricepuiu, de ce le spuse Darĭ nu sciu ce la cei trei tovarăşĭ ai sĕi, carĭ, după-ce mĕ luà elŭ dela poiană, rĕmaseră înapoi. Auḑindŭ elŭ adecă dela mine, că tatălŭ meu e bolnavŭ şi poftesce sĕlbătăciune, le dede prin unulŭ la cei trei porŭncă, sĕ facă numai decâtŭ ce-orŭ face şi — ei şi făcură şi aduseră căpriorulŭ şi-lŭ rĕḑimară nóptea de uşa nóstră!...

Puşca lui Darĭ, încă într'acea nópte o luà — Iacobŭ, aducênd'o pe a mea, şi numai atâta, pupândŭ mâna tătâne-meu, ḑise cătră elŭ:

— „Nu bănui, moşule, te rógă Darĭ, că ţi-amŭ făcutŭ puţină grijă. Vedemŭ noi, că Tanase nu-i de noi," şi întorcêndu-se apoi spre mine, ḑise:

— „Da tu, auḑĭ tu?! — N'ai auḑitŭ, n'ai vĕḑutŭ, nu scii nimica! că de — altfelŭ, şi noi — altfelŭ: numai numele ţi-a rĕmânè!"

Ḑise şi eşi pe uşă.

Auḑirămŭ, că Darĭ într'adevĕrŭ scăpà pe baciulŭ şi pe ciobanii lui Mutu din închisóre, lăsândŭ pe străjerĭ legaţĭ şi cu căluşĭ în gură..., déră nu multŭ după aceea auḑirămŭ şi alta. Auḑirămŭ adecă, că-lŭ aducŭ pe Darĭ pe tolóca marginei, sĕ-lŭ spêndure, ce şi urmà.

Frătăuţulŭ-nou, Iulie 1890.

Iraclie Porumbescu.

mai la Şercaia, elŭ este generalŭ la tóte comunele din Ţéra Oltului şi elŭ este causa principală, care ţine pe ţĕranulŭ nostru în locŭ şi face imposibilŭ orĭ şi ce progresŭ. Mai venindu-i apoi în ajutorŭ şi învălmăşéla şi sila de câmpŭ, că tóte locurile dintr'unŭ rêndŭ trebue sĕ se cultive la aceeaşĭ epocă şi cu aceleaşĭ plante, şi la noi s'a întrodusŭ peste totŭ rotaţiunea trienală séu sistema de trei câmpurĭ, care te obligă a lăsa în fiăcare anŭ totŭ a 3-a parte din pământurĭ nefolosită, ér dările şi aruncurile a-le plăti pentru tóte pe fiă-care anŭ, şi pe lângă aceea a te împedecă de a-le puté rĕsbi vr'odată cu plugulŭ orĭ cu gunoiulŭ, şi mai cu sémă a mişca şi folosi subsolulŭ rigidŭ şi inertŭ, — şi étă érăşĭ o bună parte din venitulŭ netŭ pierdută.

Neapĕratŭ, că odată sistema de 3 câmpurĭ întrodusă, nicĭ la noi nu póte da alte resultate, decâtŭ cele ce le are pretutindenea şi adecă: vite multe şi rĕu întreţinute, lipsă în permanenţă de nutreţurĭ şi paie de aşternutŭ, în urma acestora vite slabe, rele, fără putere şi fără lapte, apoi totdéuna lipsă de gunoiu, căcĭ nu putemŭ gunoì pământulŭ decâtŭ la 6 séu 9 anĭ odată, şi decĭ pământurile în vecĭ sĕrace, recĭ şi pline de buruienĭ, bucate puţine şi gozóse. Aceste fatalminte trebue sĕ se găsescă şi sĕ fiă generale la noi ca orĭ şi unde se usitéză sistema de 3 câmpurĭ. Mai luămŭ apoi la cele 10—15 mii parţele rozórele necesarĭ, carĭ ne vorŭ da o întindere frumósă, care e substrasă folosinţei omului. Venitulŭ anualŭ din vite érăşĭ este fórte neînsemnatŭ, care deşi suntŭ în numĕrŭ mare séu chiar prea mare faţă de întinderea moşiei, totuşĭ în lipsa de cultura trifoiului, lucernei, sfeclelorŭ, napilorŭ etc. şi a udărei livedilorŭ, proprietarulŭ nicĭ-odată nu e în stare sĕ le dea hrana suficientă şi substanţiósă, ci le încurcă şi tigoresce de pe o di pe alta, în urma căreia apoi nicĭ de jugŭ şi nicĭ de lapte nu prea suntŭ bune, ér valórea lorŭ este mică, crescŭ şi se desvóltă anevoiă.

O împuţinare a lorŭ ar avé celŭ puţinŭ dreptŭ efectŭ de la puté ţiné şi îngriji pe cele puţine mai bine. Ce folosŭ potŭ da acelora caii ce'i ţinŭ şi iérna afară în mijloculŭ curţii şi la păşune, ca sĕ'şĭ caute şi scótă hrana de sub zăpadă, unde vitele consumă nutreţulŭ nu numai ca sĕ se hrănéscă dilnicŭ, ci pentru ca sĕ întreţină arderea din corpŭ şi căldura animală la acelaşĭ temperatură de 37—38° C. adecă, compensézĕ prin abundanţa de hrană lipsa de grajdŭ şi adăpostŭ. Mai totdéuna ţĕranulŭ nostru după 10—12 vite n'are pe anŭ venitŭ netŭ de 100 fl.

O altă împrejurare, care'lŭ împedecă în economia sa este lipsa complectă de capitalŭ de esploatăţiă, căcĭ elŭ nicĭ n'are capitalŭ circulatorŭ suficientŭ şi nicĭ n'a învĕţatŭ încă a se folosi de creditulŭ personalŭ şi realŭ, de avantagele institutelorŭ publice de creditŭ şi economii. A se împrumuta dela unŭ institutŭ de creditŭ, a contracta o ipotecă asupra averei sale şi apoi a o amortisa treptatŭ, aceea elŭ o consideră ca o nenorocire şi'o ruşine. El nu scie încă sĕ facă deosebirea între datoriile productive şi între neproductive, datoriile făcute pentru cumpĕrarea de pământŭ şi maşinele agricole şi cele făcute cu nunţĭ, pomenĭ, chefurĭ, etc. A figura numele lui ca debitorŭ la o societate séu a se transcrie o ipotecă în fóia lui de posesiune, aceea elŭ o consideră în tocmai ca şi a fi înscrisŭ în cartea négră, înscrisŭ în lista ómenilorŭ pătaţĭ şi suspecţĭ, deşi adĭ lumea întrégă este pusă în mişcare şi condusă de acelŭ principiu salutarŭ şi umanitarŭ, numitŭ creditŭ publicŭ — creditŭ şi debitŭ — şi se folosescŭ de elŭ state, ca şi particularĭ, principĭ şi domnitorĭ, ca şi simpli meseriaşĭ şi agricultorĭ. Ţĕranulŭ nostru numai atuncĭ recurge la institutele publice de creditŭ, când de ordinarŭ este prea târdiu, încâtŭ nu mai póte fi scăpatŭ. In colo elŭ se feresce de creditulŭ publicŭ, ci la lipsurĭ mai micĭ beneficiézĕ de celŭ ascunsŭ imprumutândŭ cu camete usurarie de câte 120% pe anŭ la totŭ felulŭ de cămĕtărĭ, jidanĭ, armenĭ, ei între ei, séu chiar şi la institutele publice şi de cultură, dér aşa, că subscrie totdéuna obligaţiunĭ şi poliţe false, aşa' ca nimenĭ sĕ nu-i pótă controla, ér când i-se deschidŭ ochii şi vede, că elŭ nu este decâtŭ o victimă a lorŭ, atuncĭ de ordinarŭ este prea târdiu, căcĭ catastrofa póte fi numai temporisată, ér nu şi înlăturată, şi elŭ este perdutŭ cu totulŭ. Elŭ împrumută dela bancă numai atuncĭ, când nu mai póte plăti singurŭ pe creditorii particularĭ şi elŭ nu mai este stăpânŭ pe averea şi moşióra lui, decâtŭ pe 10—15%, ér celelalte suntŭ ale cămătarilorŭ, ca în loculŭ lorŭ sĕ păşéscă banca şi încarce tótă urgia asupra sa.

(Va urma.)

MULTE ŞI DE TÓTE.

Hoţĭ „politicoşĭ"

Cetimŭ în *„Liberté roumaine"*, următórea istoriă nostimă: In dilele acestea se duse unŭ domnŭ órecare cu numele Chiriacŭ din Bacău la preumblare prin pădurea dela Văraticŭ şi ajunse până la Poiana ţigăncei, o posiţiă romantică, loculŭ de întêlnire alŭ tuturorŭ óspeţilorŭ, carĭ voescŭ sĕ scape de căldurile verei. Abia ajunse aci, de-odată se apropià de elŭ unŭ individŭ armatŭ cu puşcă Lefancheux, cu unŭ revolverŭ şi cu unŭ pumnalŭ, îi luà punga şi'lŭ învità cu politeţă sĕ se pună josŭ.

„Poţĭ sĕ mănâncĭ în ticnă dejunulŭ, pe care l'ai adusŭ", dise modernulŭ Fra Diavolo, „căcĭ noi mai aşteptămŭ pe prietinii d-tale."

Intr'adevĕrŭ, veniră mai multe dame, care fură primite fórte politicosŭ de banditulŭ acesta şi de tovarăşii lui, carĭ veniră şi ei după aceea, şi fură învitate sĕ se aşede lângă domnulŭ Chiriacŭ, ceea ce şi făcură mai multŭ mórte de frică, decâtŭ vii. „Domnii" banditĭ în curêndŭ flămândiră, rugară decĭ pe domnulŭ Chiriacŭ, sĕ împartă dejunulŭ cu ei, şi e de prisosŭ sĕ o mai spunemŭ, că acesta cu „bucuriă" primì sĕ mănânce cu banditii. Cătră amédi venì şi profesorulŭ din Iaşĭ Mănescu cu surorile sale. Cerêndu-i-se portofoliulŭ, nu trăgănì d-lŭ Mănescu multŭ, şi li'lŭ dĕdù cu suma de 260 francĭ, ce conţinea, şi deórece hoţii au fostŭ atâtŭ de „amabilĭ", ca sĕ nu'l caute şi prin buzunare, putù sĕ'şĭ păstreze în buzunarŭ o sumă încă de 30 francĭ. Soru-sa făcù sĕ dispară în corsetulŭ ei o bancnotă de 20 francĭ. Căpitanulŭ de banditĭ observà acésta, însĕ declarà suridêndŭ, că nu-şĭ va permite sĕ caute bancnota acolo, unde a ascuns'o domnişóra. Unŭ ţĕranŭ şi o ţĕrancă, carĭ veniau pe drumulŭ acela, trebuiră sĕ ocupe locŭ lângă ceilalţĭ prisonierĭ:

„Inţelegeţĭ", dise căpitanulŭ de banditĭ, „că pe aceştĭ ómenĭ numai din acea causă îi ţinŭ aicĭ, ca sĕ nu ne tradeze, noi jefuimŭ numai pe boerĭ.

Banda mai aşteptà câteva óre şi deórece nu mai venì nimenea, dĕdù prisonierilorŭ drumulŭ. Căpitanulŭ de banditĭ dĕdù domnului Manescu 20 fr., banĭ de drumŭ, şi-şĭ cerù permisiunea dela dame sĕ-i concédă favorulŭ de a le săruta mâna, ceea ce nicĭ nu i-se refusà „complesantului" banditŭ. Apoi disparură banditii în tufişurĭ. După cum se vorbesce prin Văraticŭ, şefulŭ bandei e unŭ domnŭ distinsŭ, care de multe-orĭ vine sĕ mânânce în oraşŭ!

Têrgulŭ de rîmători din Steinbruch. La 12 Aug. n. starea rîmătorilorŭ a fostŭ de 160.623 capete, la 13 Aug. au întratŭ 1826 capete şi au eşitŭ 1573 rĕmânêndŭ la 13 Aug. unŭ numĕrŭ de 160.876 capete. — Se notéză: marfa *ungurésca* veche, grea dela — cr. până la — cr. marfă *ungurésca* tinĕră grea dela 45½ cr. până la 46— cr., *de mijlocŭ* dela 46— cr. până la 47½ cr. — *uşóră* dela 48— cr. până la 48 cr. — *Marfă ţĕrănésca* grea dela — până la — cr. — *de mijlocŭ* dela 46 cr. până la 47— cr. *uşóră* dela 48— cr. până la 49 cr. — *Marfă de România* de *Bákony* grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă grea dela — cr. până la — cr. însĕ transito uşóră dela — cr. până la — cr. transio dto ţepósă grea dela — cr. până la — cr. transito mijlociă dela — cr. până la — cr. *Marfă sêrbéscă* grea dela 45—46— cr. transito, mijlociă grea dela 45—46 cr. transito-uşóră dela 46—47 cr. Porcĭ îngrăşaţĭ de unŭ anŭ dela — cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu cucuruzŭ dela — cr. până la — cr., îngrăşaţĭ cu ghindă dela — cr. până la — cr. Cântăriţĭ a gară cu 4½.

Călendarulŭ sĕptĕmânei.

Augustŭ are 31 dile. Masalarŭ.

1890 Dilele sĕptĕm.	Călendarulŭ Iulianŭ	Călend. Gregorian	Sórele rĕsare	Sórele apune
Dum.	5 M. Eusignie	17 Bertram	4. 58	7. 8
Lunĭ,	6 (†) Schimb. la faţă	18 Agapitus	5. 0	7. 6
Marţĭ,	7 Mart. Laurenţiu	19 Sebald	5. 1	7. 5
Mercurĭ,	8 Mart. Emilian	20 (†) Ştefanŭ	5. 2	7. 3
Joi,	9 S. Ap. Matein	21 Rudolf	5. 4	7. 0
Vinerĭ,	10 Mart. Laurenţiu	22 Gustavina	5. 6	6. 58
Sâmb.	11 Mart. Euplu	23 Elvina	5. 7	6. 57

Bursa de mărfurĭ din Budapesta dela 14 Aug. 1890.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilogr. dela	Preţulŭ per 100 chilogr. până
Grâu Bănăţenescŭ	80	—.—	—.—
Grâu dela Tisa	80	.—	.—
Grâu de Pesta	80	.—	7.—
Grâu de Alba-regala	81	7.20	7.35
Grâu de Bácska	78	.—	.—
Grâu ung. de nordŭ	—	.—	.—

Sĕminţe vechĭ orĭ nouĕ	soiulŭ	Calitatea per Hect.	Preţulŭ per 100 chilgr. dela	Preţulŭ per 100 chilgr. până
Sĕcară		70—72	5.75	6.—
Orzŭ	Nutreţŭ	60.62	5.55	5.80
Orzŭ	de vinars	62.64	6.—	7.10
Orzŭ	de bere	64.66	7.30	8.25
Ovĕsŭ		39.41	6.30	6.60
Cucuruzŭ	bănăţ.	75	6.65	5.70
Cucuruzŭ	altŭ soiu	73	5.55	5.60
Cucuruzŭ	„	—	.—	.—
Hirişcă	„	—	.—	—

Producte div.	Soiulŭ	Cursulŭ dela	Cursulŭ până
Preţulŭ pe 100 chilograme			
Sem. de trif.	Luţernă ungur.	44.—	48.—
—	francesă		—.—
—		—.—	—.—
„	roşiă	32.—	34.—
Oleu de rap.	rafinatŭ duplu	31.50	32.—
Oleu de in		.—	.—
Uns. de porc	dela Pesta	51.—	51.50
„	dela ţĕră		—.—
Slănină	svêntată	39.50	40.—
„	afumată	50.—	51.—
Sĕu		35.—	36.—
Prune	din Bosnia în buţĭ		
„	din Serbia în sacĭ		
Lictarŭ	slavonŭ nou	—.—	—.—
„	bănăţenescŭ		
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoşĭ	ungurescĭ		
„	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
„	galbină strecurată	26.—	27.—
Ceară	de Rosenau	127.	129.
Spirtŭ	brutŭ	14.—	14.25
„	Drojdiuţe de spirt	14.75	15.25

Cursulŭ losurilorŭ private din 14 Aug.

	cump.	vinde
Basilica	7 75	8.—
Creditŭ	188.—	189.—
Clary 40 fl. m. c.	56.—	56.75
Navig. pe Dunăre	125.—	125.—
Insbruck	24.50	25.50
Keglevich	29.—	33.—
Krakau	17.—	23.50
Laibach	21.80	22.30
Buda	—.—	62. -
Palffy	57.—	57.50
Crucea roşie austr.	18.80	19.10
dto ung.	12.50	13.—
dto ital.	14.50	15.—
Rudolf	19 50	20.50
Salm	26.50	62.50
Salzburg	25.—	27.—
St. Genois	61.75	62.75
Stanislau	27.—	29.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	—.—	149.—
dto 4% 50	—.—	68.50
Waldstein	39.75	40·75
Windischgrätz	—.—	52.50
Sêrbescĭ 3%	37.—	37.50
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	110.75	111.25

Bursa din Bucurescĭ din 14 Aug.

Valorĭ	%	secump
Rentă română perpetuă 1875	5%	102.½
Renta română amortisabilă	5%	99.¼
dtto	4%	86.¾
Renta rom. (rurale convertite)	6%	101.¼
Oblig. de statŭ C. F. Române	6%	—.—
idem idem	5%	—.—
Imprumutulŭ Openheim 1866	8%	—.—
Imprumutulŭ Oraş. Bucurescĭ	5%	94.½
idem idem din 1884	5%	—.—
idem idem din 1890	—	—.—
Impr. or. B. cu prime Loz. fr. 20	—	50.—
Credit fonciarŭ ruralŭ	7%	102.½
idem idem	5%	98.¼
Credit Fonc. Urb. din Bucurescĭ	7%	103.—
idem idem	6%	101.—
idem idem	5%	95.¼
Credit Fonc. Urban din Iaşĭ	5%	81.½
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10 fr	265.—
	V. N.	
Banca Naţion. ult. div. 82.15	500	1200.—
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	314.—
Naţionala de asig. ult. div. 32 lei	200	330.—
Banca Rom. ult. div. fr. 13.12	500	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 5 l.	250	110.—
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 25	250	—.—
Soc. Rom. de Hârtie ult. 25	100	—.—
Soc. de Reas. ult. div. 15 l. aur	200	—.—
Societ. de Constr. ult. div.	-	—.—
Societ. de Hârtie ult. div.	—	2.90
Agio în Bursă	—	—.—
Rubla de hârtie	—	
Banca Naţion. a României		
Scompt.	5%	—.—
Avansurĭ pe efecte	6%	—.—
Avansurĭ pe Lingourĭ	6%	—.—

Cursulŭ la bursa de Viena
din 14 Augustŭ st. n. 1890.

Renta de aurŭ 4%	101.75
Renta de hârtiă 5%	99.65
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ	114.20
dto argintŭ	98.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune)	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	112.—
Bonurĭ rurale ungare	89 40
Bonurĭ croato-slavone	104.25
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ ungurescŭ	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ ungurescŭ	—.—
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului	128.25
Renta de hârtiă austriacă	88.35
Renta de argintŭ austriacă	89.60
Renta de aurŭ austriacă	108.75
Losurĭ din 1860	139.75
Acţiunile băncei austro-ungare	980.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar.	358.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr.	307.75
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.45
Napoleon-d'orĭ	9.14
Mărcĭ 100 imp. germane	56.32½
Londra 10 Livres sterlinge	115.20

Editorŭ şi redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

No. 1273—1890. 408,3—2
not.

Publicaţiune.

Din partea subscrisei primării comunale se aduce la publică cunoscinţă, cumcă *Miercurĭ în 10 Septemvrie a. c. la 10 óre a. m.* se va ţinea în cancelaria notariatului din Branulŭ superiorŭ licitaţiune publică pentru vêndarea de 2000 bradĭ şi molivĭ computaţĭ în metri cubicĭ 4349 lemne de clădire şi de lucru din pădurea comunală Bărbuleţŭ, concésă cu ordinaţiunea Inaltului ministerŭ regiu de agricultură din 29 Ianuarie 1890 No. 62,412/1889.

Preţulŭ strigării s'a statoritŭ cu 1 fl. 50 cr. de metru cubicŭ şi doritorii de cumpĕrare au a depune unŭ vadiu de 10% din suma de 6523 fl. 50 cr., care represintă acea cantitate de lemne înainte de începerea licitaţiunei la mâna comisarului de licitaţiune

Oferte înscrisŭ provĕdute cu vadiu şi cu timbru de 50 cr. încă se primescŭ până la órele 10 a. m. când se va începe licitaţiunea verbală.

Condiţiunile mai de aprópe se potŭ vedea la acéstă primăriă în Moeciulŭ-inferiorŭ şi la notariatulŭ cercualŭ alŭ Branului superiorŭ în órele oficióse în tóte dilele.

Moeciulŭ-inferiorŭ, în 4 Augustŭ 1890.

Primăria Comunei.

Ioanŭ Voiculescu, primarŭ. Raţŭ, notarŭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Rohseidene Bastkleider
fl. 10.50 per Robe und bessere Qualitäten versendet porto- und zollfrei das Fabrik-Depôt **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Câştigŭ.
Unŭ institutŭ de bancă caută orĭ unde persóne pentru vêndarea în rate a losurilorŭ permise prin lege. **Condiţiunĭ fórte favorabile.**—Ofertele se vorŭ adresa sub iniţialele *B. I.* la **A. V. Goldberger** espediţiunea de anunţurĭ, **Budapesta,** váczi utcza 9.
407,6—1

In allen Trafiken und Galanterie-Geschäften.
Das beste Cigaretten-Papier ist das echte
LE HOUBLON
FRANZÖSISCHES FABRIKAT VON CAWLEY & HENRY PARIS
SILBERNE MEDAILLE, WELTAUSSTELLUNG PARIS 1889
General-Depot: OTTO KANITZ & CO., WIEN.
332,26—11

Cursulŭ pieţeĭ Braşovŭ

din 15 Augustŭ st. n. 1890.

Bancnote românescĭ cumpĭ		9.08	vând.	9.11
Argintŭ românescŭ -	„	9.02	„	9.07
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.11	„	9.14
Lire turcescĭ - - -	„	10 35	„	10.40
Imperialĭ - - - -		9.33	„	9.38
Galbinĭ .	„	5.35	„	5.40
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101	„	—.—
„ 5%	„	99.50	„	—.—
Ruble rusescĭ - - -	„	135.½	„	136.½
Mărcĭ germane	„	—.—		—.—

Discontulŭ 6—3% pe anŭ.

No. 3020—1890. 405,3—2

I.

ESCRIERE DE CONCURSŬ.

Cu terminulŭ de 10 Septemvre a. c. st. n. inclusive se escrie concursŭ pentru 7 stipendie *din fundaţiunea fericitului Archiepiscopŭ şi Metropolitŭ Alesandru Sterca-Şiuluţiŭ*, şi anume:

Pentru *douĕ stipendie de câte 400 fl. v. a.* usuate de Amosŭ Frâncu, care a obţinutŭ luarea de doctorŭ în drepturĭ, şi Alesandru Popa, care a depusŭ doctoratulŭ din medicina universală;

pentru *unŭ stipendiu de 200 fl. v. a.* usuatŭ de juristulŭ Silviu Stanciu, care a repausatŭ;

pentru *trei stipendie de câte 100 fl. v. a.*, dintre carĭ unulŭ usuatŭ de juristulŭ Teofilŭ Ciortea, care a muritŭ, altulŭ de cadetulŭ Severŭ Trifanŭ, care nu s'a legitimatŭ despre progresulŭ făcutŭ în studie în decursulŭ anului şcolasticŭ espiratŭ, şi alŭ treilea de gimnasistulŭ Emiliu Aranyosi, care a obţinutŭ calculŭ nesuficientŭ din studie la finea anului şcolasticŭ espiratŭ;

pentru *unŭ stipendiu de 60 fl. v. a.* usuatŭ de gimnasistulŭ Camilŭ P. de Harşianu şi dechiaratŭ de vacantŭ din causă, că nu a produsŭ atestatŭ despre progresulŭ făcutŭ în decursulŭ anului şcolasticŭ espiratŭ.

Doritorii de a obţiné vre unulŭ din stipendiele de mai susŭ au sĕ întrunéscă următórele condiţiunĭ:

a) că suntŭ Românĭ gr. cat. misérĭ născuţĭ în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studie calculŭ *de eminenţe*;

c) că suntŭ ascultătorĭ de medicină, de drepturĭ, orĭ şi la altă facultate, academiă orĭ gimnasiu;

d) dintre concurenţĭ vorŭ avé preferinţă, carĭ vorŭ puté dovedi, că suntŭ consângenĭ cu piulŭ fundatorŭ;

e) concurenţii sĕ producă şi sĕ alăture la cererile lorŭ: *testimonie şcolastice în copie autentice, şi nu în origine*, atestatŭ de consângenitate—décă sunt consângenĭ cu fundatorulŭ,—carte de botezŭ, testimoniu medicalŭ, atestatŭ de paupertate, *şi se numéscă espresŭ institutulŭ*, la care şi unde vorŭ sĕ continue studiele academice orĭ gimnasiale.

Cererile concursuale astfelŭ adjustate sĕ le subştérnă la subsemnatulŭ Consistoriu până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiu, din şedinţa consistorială ţinută în 12 Augustŭ 1890.

Consistoriulŭ metropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

II.

ESCRIERE DE CONCURSŬ.

Cu terminulŭ de 10 Septemvre a. c. st. n. inclusive se escrie concursŭ *la douĕ stipendie de câte 40 fl. v. a. din fundaţiunea fericitului canonicŭ Constantinŭ Alutanŭ*, dechiarate de vacante din causă, că şcolarii Iuliu Chitulŭ şi Ioanŭ Anca, carĭ le-au folositŭ în anul trecutŭ, nu s'au legitimatŭ despre progresulŭ făcutŭ în acelŭ anŭ.

Doritorii de a obţiné vre-unulŭ dintre stipendiele de mai susŭ, vorŭ avé de a'şĭ instrui suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigitate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele şuluţiane, şi a-le aşterne Consistoriului subsemnatŭ până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiu, din şedinţa consistorială ţinută în 12 Augustŭ 1890.

Consistoriulŭ metropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

III.

ESCRIERE DE CONCURSŬ.

Cu terminulŭ de 10 Septemvre a. c. st. n. inclusive se escrie concursŭ pentru unŭ stipendiu de *22 fl. 50 cr. v. a. din fundaţiunea fericitului canonicŭ Ioanŭ Chirilă*, devenitŭ vacantŭ din causă, că şcolariulŭ Samoilă Spineanu, care l'a folositŭ în anulŭ trecutŭ, nu s'a legitimatŭ la finea acelui anŭ despre progresulŭ făcutŭ în studie.

Doritorii de a obţiné stipendiulŭ de mai susŭ, vorŭ avé de a'şĭ instrui suplicele conformŭ condiţiunilorŭ indigetate în escrierea de concursŭ pentru stipendiele şuluţiane, şi a le aşterne subsemnatului consistoriu până la terminulŭ prefiptŭ.

Blaşiu, din şedinţa consistorială ţinută în 12 Augustŭ 1890.

Consistoriulŭ metropolitanŭ gr. cat. de Alba-Iulia.

Dentistulŭ 400,3—3
William Raupert,
provĕdutŭ cu diplomă de statŭ din Ungaria şi Rusia, ordinéză dela órele 9—12 şi 3—6.
Dinţĭ artificialĭ
din cele mai bune fabricĭ americane şi englese.
Piese parţiale şi dentura completă în aurŭ şi cauciucŭ.
Gingei în emaille rosa.
Maşină de aşedatŭ, obturatorĭ pentru defecte la cerulŭ gurii, dinţĭ singularĭ
Plombărĭ de aurŭ după metodulŭ celŭ mai nou americanŭ şi german.
Umplăturĭ în emaille de fildişŭ şi platină după şcóla modernă.
Operaţiunĭ de dinţĭ cu totulŭ lipsite de durerĭ prin ajutorulŭ celui mai nou aparatŭ de gazŭ de Filadelfia.
Ametirĭ locale prin Cocaină.
Colţulŭ dela strada Poştei 540, catulŭ I.
(Strada Michael Weis 30)
în casa d-lui Dr. Fabricius vis-à-vis de farmacia „Jekelius".

PATENTE
pentru invenţiunĭ nouĕ îngrijesce a le dobêndi în tóte statele biroulŭ de patente
LUDWIG v. BENEDEK & Cie.
Budapest, Museum-Ring, 10.
recomandatŭ de cătră înaltul Ministeriu pentru
încrederea inventatorilorŭ.
357,6—3
Anualŭ peste 500 obţinerĭ de patente.

Preparatele antiseptice
ale lui
Dr. GUST
pentru îngrijirea dinţilorŭ şi a gurei au unŭ efectŭ escelentŭ, **curăţitorŭ, conservătorŭ** şi **întăritorŭ** asupra organelorŭ gurei.
Aceste preparate conţinŭ afară de cele mai bune materii folosite până acuma spre acestŭ scopŭ, şi **nouĕ mijlóce cu unŭ efectŭ însemnatŭ antisepticŭ**, adecă care împedecă stricarea séu putredirea dinţilorŭ, precum şi îmbolnăvirea gingiilorŭ.
1 flaconŭ cu apă de gură à 50 cr. şi à 1 fl.
suficientă pentru mai multe sĕptĕmânĭ.
1 cutióră cu prafŭ de dinţĭ à 25 cr. şi á 50 cr.
1 borcănelŭ cu pastă de dinţĭ à 40 cr.
Depositulŭ principalŭ la FRIEDRICH STENNER, farmacia la „LEULŬ DE AURŬ" în Braşovŭ.

Turnătoria de ferŭ şi fabrica de maşinĭ a lui SCHLICK
SOCIETATE PE ACŢII IN BUDAPESTA.
FABRICA ŞI BIROULŬ: VI., Külsö váczi-út 1696/99,
BIROULŬ ÎN ORAŞŬ ŞI DEPOSITULŬ: VI., Podmaniczky-utcza 14,
Garniturĭ de treieratŭ cu vaporŭ,
Locomobile şi treierătorĭ cu aburŭ şi pervasurĭ (rame) **de ferŭ,** mai departe **Garniturĭ de treieratŭ cu Vêrtej** (Göpel), **morĭ pentru curăţitulŭ cerealelorŭ**
(Sistemŭ Baker şi Vidats) **Trieure.** Mai departe se află gata: **Aparate originale americane pentru legatulŭ snopilorŭ, maşinĭ originalŭ americane de cositŭ.**
Pluguri patent. ale lui SCHLICK cu 2 şi 3 brazde,
Pluguri-Royal pat., Pluguri-Royal, carĭ se conducŭ de sine, Pluguri originale ale lui Schlick şi Vidats cu 1 brazdă, unelte pentru lucrarea pămêntului, spărgĕtorĭ de bulgărĭ, grape.
Maşinĭ de semânatŭ în rânduri „HALADAS", patentate ale lui Schlick.
Maşinĭ de semânatŭ în latŭ, maşinĭ pentru preparatŭ nutreţŭ, maşinĭ pentru sfărîmatŭ porumbŭ (cucuruzŭ), morĭ de urluitŭ, morĭ de măcinatŭ şi instalaţiunĭ pentru fabricarea de uleiu (piuĕ de uleiu).
Preţurile cele mai eftine. — Modalităţĭ de plată favorabile.
Preţurĭ-curente la cerere gratis şi franco.
281,18—14

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe fâşia sub care au primitŭ ţiarulŭ nostru până acuma.

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.